

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 6

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ἡ τιμία Εἰκὼν τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ. — Εὐαγγέ-
λου Δ. Θεοδώρου, Μεγάλη
Τεσσαρακοστή καὶ Παλαιὰ Διαθήκη.
— Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου,
Θεομητορικὸν ἔορτολόγιον. — Ἰωάν-
νου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις
σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλ-
λες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Δημ. Μπε-
κιάρη, Ποιμαντικὰς ὑπομνήσεις.
— Ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθε-
ριάδου, Δράμα θεοανθρώπινον.
— Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπού-
λου. — Ραδιοτηλεοπτικὴ ποιμαντι-
κὴ. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδα-
ρέση, Ἡ Ἐκκλησία μπροστὰ στὴ
Χιλιαστικὴ πρόκληση. — Ἀρχιμ. Θεο-
κλήτου Κ. Τσίρκα, Ἀπὸ τὸ πρό-
γραμμα ἑνὸς Ἰθαγενοῦς ἱεραποστο-
λοῦ. — Ἐπίκιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενός Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3-
157 72 Ἀθήναι, Τηλ. 77.87.978.

Η ΤΙΜΙΑ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

*Τοὺς φανλιστὰς γὰρ τῆς σῆς δόξης ἐξεμκλήρισας, τοὺς
τολμητὰς κατὰ τῆς Εἰκόνοσ, καὶ θρασεῖς, δειλὸς καὶ πεφενγό-
τας ἀπέδειξας.*

★

*Τῶν τὴν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ Λόγου παρουσίαν, λόγῳ, στί-
ματι, καρδίᾳ καὶ νῶ γραφῇ τε καὶ Εἰκόσιν ὁμολογούντων,
Αἰωνία ἡ μνήμη.*

*Σήμερον ἅπασα κτίσις ἀγάλλεται διὰ τὸ χαῖρέ σοι φωνεῖ
Ἀρχάγγελος· εὐλογημένη σὺ Σεμνή, καὶ Ἀχραντε πανάμωμε·
Σήμερον τοῦ ὄφραωσ, ἀμανροῦνται τὸ φράγμα· ἀσῶσ γὰρ διαλέλυ-
ται, τοῦ Προπάτορος σύνδεσμος· διὸ καὶ κατὰ πάντα βοῶμέν σοι
Χαῖρε ἡ Κεχαριτωμένη.*

ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, κατὰ τὴν ὁποία προπαρασκευάζομεθα πρὸς βίωσι τοῦ Σταυρωσίμου καὶ Ἀναστασίμου Πάσχα, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο τμήμα τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας, προβάλλει ιδιαίτερα τὸν διδλικὸν πλοῦτο. Ἐκείνο ἴσως, πού κάνει τὴ Μ. Τεσσαρακοστή ἀπ' τὴν ἀποψὶ αὐτὴ νὰ ξεχωρίζῃ, εἶναι ὅτι ἡ περίοδος αὐτὴ προβάλλει ιδιαίτερα καὶ τὴν Παλαιὰ Διαθήκην.

Ὁ διαποτισμὸς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκην δὲν φαίνεται μόνο στὴν πυκνὴ χρῆσι τοῦ Ψαλτηρίου ἢ στὸ ὅτι οἱ εὐχές καὶ οἱ ὕμνοι τῆς περιέχουν ἔννοιες ἢ αὐτοῦσιες ἐκφράσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἢ στοὺς «Κανόνες», πού ἔχουν ὡς βάσι τις ἐννεα ὠδὲς (περισσότερον ἐκ τῆς Π.Δ. καὶ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς Κ.Δ.: Ἐξ. ιε', 1 ἐξ. - Δευτ. λδ', 1 ἐξ. - Α' Βασ. κεφ. β' - Ἀβθακ. γ', 1 ἐξ. - Ἡσ. κστ', 9 ἐξ. - Ἰωυ. β', 2 ἐξ. - Δαν. γ', 2 ἐξ. - Δαν. γ', 34 ἐξ. - Λουκ. α', 46 ἐξ.). Οἱ εἰρμὸι λ.χ. στοὺς Κανόνες τοῦ Ἀγδρέου Κρήτης συχνὰ λαμβάνονται σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐκ τῶν διδλικῶν ὠδῶν. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ διαποτίζουν ὁλόκληρην τὴ λατρεία.

Ἄς θυμηθοῦμε ἐπίσης πολλὰ ἄλλα μορφολογικὰ στοιχεῖα, ὅπως τόσον τὰ «Καθίσματα», δηλ. τὰ ἄσματα πού ψάλλονται στὸν Ὁρθρο μετὰ τὴ στιχολογία τοῦ Ψαλτήρος, ὅπως καὶ μετὰ τὴν τρίτη ὠδὴ τοῦ Κανόνος, ὅσον καὶ τὰ «Τροπάρια» τῶν προφητειῶν πού θυμίζουν τὰ ἀρχαῖα ἐφύμνια, πού εἶχαν ληφθῆ ἀπ' τὴν Ἁγία Γραφή. Σύνθεσι χωρίων τῆς Παλ. Διαθήκης ἀποτελεῖ π.χ. τὸ Τροπάριο τῆς Παρασκευῆς πρὸ τῶν Βαίων: «Ἀνυπόστατος, Κύριε, ἡ ὀργὴ τῆς ἐπὶ ἁμαρτωλοῖς ἀπειλῆς καὶ οὐκ ἔσμεν ἄξιοι ἀτενίσαι καὶ αἰτῆσαι παρὰ Σοῦ ἔλεος (= εὐχὴ Μανασσῆ, Β' Παραλειπομένων)· μὴ τῷ θυμῷ Σοῦ μηδὲ τῇ ὀργῇ (Ψαλμ. λζ', 1) ἀπολέσῃς ἡμᾶς...».

Ἐκείνο πού πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ιδιαίτέρως εἶναι ὅτι ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή παρουσιάζει πλήθος παλαιοδιαθηκικῶν ἀναγνωσμάτων. Μάλιστα ἡ χρῆσις μερικῶν ἐξ αὐτῶν ἀνάγεται σ' αὐτὴν τὴν πολιὰ χριστιανικὴ ἀρχαιότητα καὶ πιθανῶς στὶς πρῶτες χριστιανικὲς γενεές. Αὐτὸ συμβαίνει στὶς ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος καὶ ἰδίως τῆς Μ. Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μεγ. Σαββάτου, πρᾶγμα πού σημαίνει μερικὴ ἐπαλήθευσι τῆς γνώμης τοῦ ἐπιφανοῦς λειτουργιολόγου A. Baumstark περὶ τοῦ νόμου τῆς λειτουργικῆς ἐξελιξέως, κατὰ τὸν ὁποῖο στοὺς σπουδαιστάτους «καιροὺς» καὶ σταθμοὺς τοῦ «ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους» διατηροῦνται στοιχεῖα τῆς παλαιοχριστιανικῆς λατρείας. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος λ.χ. στὴν δ' ἐφορταστικὴ ἐπιστολὴ του ἀναφέρει, ὅτι στὸ Μ. Σάββατο ἀναγινωσκόνταν, ὅπως ἀναγινώσκεται καὶ σήμερα, ἡ περικοπὴ Ἐξὸδ. ιγ', 20-ιδ' 32 καὶ ιε', 1-19 (Migne E. Π. τόμ. 26, στ. 1177). Ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἀναφέρει στὴν ιη' κατηγορητικὴ του ὁμιλία, ὅτι τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀναγινωσκόνταν, ὅ-

πως καὶ σήμερα, ἡ περικοπὴ Ἡσ. ξ', 1-16 (Migne E. Π. τόμ. 33, στ. 1057). Ἀναμφιδόλως οἱ ἀκολουθίες τοῦ Μ. Σαββάτου διεφύλαξαν περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλην καὶ γνησιώτερα ἀρχαῖα στοιχεῖα, πού προβάλλουν τὴν Παλαιὰ Διαθήκην.

Τὰ προφητικὰ ἀναγνώσματα τῆς Μ. Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μ. Σαββάτου, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα «ἀνεξάρτητα» κατὰ τὴν ὅλην περίοδον τοῦ Τριφθίου παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα, πού λαμβάνονται ἐκ διαφόρων προφητικῶν ἰδίως διδλικῶν (Ἰωήλ, Ζαχαρίας, Ἱερεμίας, Σοφονίας) ἔχουν περιεχόμενον, πού σχετίζεται ἄμεσα ἢ ἕμμεσα πρὸς τὸ νόημα τῶν ἐορτῶν. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ σὲ συνέχεια ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Ἡσαίου στὶς Τριθέκτες τῶν «πενθημέρων» τῶν ἐξ πρώτων ἐβδομάδων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἢ ἐκ τοῦ Ἰεζεκιήλ στὶς Τριθέκτες τῆς Μ. Ἐβδομάδος.

Τὰ σὲ συνέχεια ἀναγνώσματα τῶν ἐσπερινῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, — τὰ ὁποῖα εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῆς Γενέσεως, τῶν Παραομιῶν (καθ' ὅλην τὴν Μ. Τεσσαρακοστή ἕως τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου), ἐκ τῆς Ἐξόδου καὶ τοῦ Ἰὼβ (τὴν Μ. Ἐβδομάδα) —, ἔχουν στενὴν σχέσι πρὸς τὸ ἐορτολογικὸ περιεχόμενον τῶν τμημάτων αὐτῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργικοῦ ἔτους. Ἔτσι ἡ Γένεσις, πού περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, θεωρεῖται ὡς ἀνάγνωσμα, πού ἀνταποκρίνεται στὸν χαρακτήρα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ καθιστᾷ συνευθητὴ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου. Τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου ἀναγινώσκεται, διότι ἡ προσωπικότης τοῦ Μωϋσέως, ἡ ἐξέοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τὸ Ἑβραϊκὸ Πάσχα εἶναι προτυπώσεις τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα. Τὸ βιβλίον τῶν Παραομιῶν χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ ἠθολπλαστικὸ περιεχόμενον του, τὸ δὲ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ γιὰ τὸ ὅτι ὁ ἦρωας αὐτοῦ τοῦ πόνου καὶ τῆς δοκιμασίας θεωρεῖται ὡς προτύπωσις τοῦ πάσχοντος Χριστοῦ. Τὰ σὲ συνέχεια ἀναγνώσματα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐκ τῆς Π.Δ. συνδέονται μεταξὺ τους μετὰ τὰ Προκειμένα ἐκ ψαλμικῶν στίχων, τὰ ὁποῖα προχωροῦν καθ' ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς Τεσσαρακοστῆς ἀπὸ τὴν Δευτέρα τῆς Α' Ἐβδομάδος ἕως τὴν Μεγάλην Τετάρτην, καθ' αὐξόντα ἀριθμὸν τῆς ἀριθμητικῆς τους μέσας στὸ Ψαλτήριον σειρᾶς καὶ σὲ ἀδιάκοπη συνέχεια. Ἔτσι στὴν προφητεῖαν τῆς ἕκτης ὥρας τῆς Δευτέρας τῆς Α' Ἐβδομάδος τίθεται προκειμένο ἐκ τοῦ 1ου ψαλμοῦ καὶ στὴν τελευταία προφητεῖαν τῆς Μ. Τετάρτης ἀπ' τὸν 137ο ψαλμὸν. Εἶναι φανερόν ὅτι τέτοια τάξις τῶν Προκειμένων ἐλήφθη, ἀφοῦ ἤδη εἶχε καθορισθῆ ὅλο τὸ σύστημα τῶν Προφητειῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τοῦ α' ἡμίσεος τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος¹.

1. Πρὸς. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφθίου, ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 32-35 καὶ 61-64, ἔπου βλ. καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν.

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

IV. ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

9. «ΕΝ Τῆ ΚΟΙΜΗΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ
ΟΥ ΚΑΤΕΛΙΠΕΣ».

Ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου πανηγυρίζεται πανορθόδοξως σήμερον. Τὸ πένθιμον γεγονός τῆς Κοιμήσεως ὑποχωρεῖ καὶ πανήγυρις λαμπρὰ ἐπιτελεῖται. Ὁ ἱερός ὕμνωδός δίδει μίαν πρώτην ἐξηγήσιν τῆς χαρμυσίνου ὕψους τῆς παρουσίας εορτῆς, ὅταν λέγη·

«ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον
οὐ κατέλιπες, Θεοτόκε».

1. Αὐτὸ τὸ φρόνημα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Παναγία, καὶ μετὰ τὴν Κοίμησίν Της, δὲν ἐγκατέλειψε τὸν πιστὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἐδίδαξε καὶ ἐνέπνευσε ἢ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, κατὰ τὴν παράδοσιν, καὶ δι' ἐκείνων ἐκηρύχθη εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔφθασεν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, μέχρις ἡμῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν διασώζει ἐκ παραδόσεως — καὶ περιέλαβεν εἰς τὴν ἱεράν ὕμνολογίαν — τὰ κυριώτερα περιστατικὰ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ὅταν ὁ Κύριος ἔκρινεν ὅτι ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ καλέσῃ ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ παραλάβῃ πλησίον Του, τὴν Παναγίαν Μητέρα Του, τῆς ἔδωκε μήνυμα δι' ἀγγέλου (ἴσως τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ)· μήνυμα ποῦ ἀπετέλει δι' αὐτὴν ἄλλον εὐαγγελισμόν. Διότι πράγματι τῆς ἦτο χαρμόσυνον εὐαγγέλιον ἢ εἶδησις ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ συναντηθῇ, ἀχωρίστως πλέον, μὲ τὸν Υἱόν Της, εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου — τὸ φοβερόν τοῦτο μυστήριον τοῦ θανάτου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι καταλαμβάνονται ἀπὸ δέος καὶ ἀγωνίαν — δὲν εἶχε καμμίαν θέσιν εἰς τὴν σκέψιν Της καὶ εἰς τὴν καρδίαν Της. Ἄλλ' ἐκυριαρχήθη ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ οὐράνια σκιρτήματα χαρᾶς, διότι ἤγγιζεν ἡ ὥρα νὰ εὐρεθῇ πλησίον τοῦ Υἱοῦ Της.

Ἐκανε θεδαίως τὰς ἀνθρωπίνους προετοιμασίας· ἀποχαιρετισμούς ἀγαπητῶν προσώπων, διάθεσιν τῶν ἐλαχίστων προσωπικῶν τῆς ἀντικειμένων εἰς εὐσεβεῖς γυναῖκας, καὶ ἔδιδεν ὠρισμένας ὁδηγίας διὰ τὴν κήδευσίν Της.

Ἄλλὰ, τότε, συνέθη θαυμαστὸν γεγονός·

«Ἀπόστολοι ἐκ περάτων, συνα-

θροισθέγτες Γεθσημανῆ τῷ
χωρίῳ»,

ἐκήδευσαν τὸ πανάχραντον σῶμά Της, ἐνῶ Ἐκείνη ἐπεκαλεῖτο τὴν ἀόρατον παρουσίαν τοῦ Υἱοῦ Της, λέγουσα ὡς τελευταία Της λόγια·

«Καὶ Σὺ, Υἱὲ καὶ Θεέ μου,
παράλαθέ μου τὸ πνεῦμα».

Ἔτσι παρέδωκε τὸ πνεῦμά Της εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου, ἐν μέσῳ τῶν περικυκλούντων Αὐτὴν Ἀποστόλων.

2. Ἀνθρωπίνως ἦτο φυσικόν, οἱ Ἀπόστολοι νὰ ἐκφράζον πρὸς Αὐτὴν τὴν λύπην των διὰ τὸν ἀποχωρισμόν, καὶ νὰ αἰσθάνωνται κάπως ὄρφανοί, τώρα ποῦ μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς οὐρανοὺς, θὰ τοὺς ἔλειπεν αἰσθητῶς καὶ ἡ παρουσία καὶ παρηγορία τῆς Παναγίας Μητρὸς Του, τὴν ὁποίαν εἶναι εὐνόητον ὅτι Τὴν ἐθεωροῦσαν καὶ ἰδικὴν των Μητέρα.

Καὶ πρὸς ἐκείνους μὲν ἡ Παναγία ἔδιδε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι κοντὰ τοὺς καὶ νὰ συμπαρίσταται πάντοτε πρὸς αὐτοὺς μητρικῶς.

Ἄλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς ἰσχύει ἐξ Ἰσοῦ ἡ μητρικὴ κάλυψις καὶ προστασία τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου. Καὶ δὲν θὰ εἴμεθα μακρὰν τῆς πραγματικότητος, ἐὰν τὴν φαντασθῶμεν νὰ μᾶς ἀπευθύνῃ τὸν παρήγορον λόγον τοῦ Υἱοῦ Της· «συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω» (Ἰω. ις' 7). Καὶ «οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὄρφανοὺς» (αὐτόθι ιδ' 18).

Πράγματι· ἔχομεν πλείστας ἐνδείξεις, ὅτι «ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπε». Διότι ἡ Παναγία «μετέστη πρὸς τὴν ζωὴν, μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς».

Ἐκείνη ποῦ ἐγέννησεν ὡς ἄνθρωπον τὸν ἀρχηγόν τῆς ζωῆς, δὲν ὑποκύπτει εἰς τὸν θάνατον, ἀλλὰ «μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν» (Ἰω. ε' 24). Ὅπως ἐκφραστικώτατα φάλλει ὁ ἱερός ὕμνωδός, «τάφος καὶ κρῶσις οὐκ ἐκράτησεν, ὡς γὰρ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 86)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 71 του προηγούμενου τεύχους)

Τὸ «Τυπικὸ» τῆς Μονῆς Ἐρηροποταμοῦ γιὰ τὸ Μέγα Σάββατο σημειώνει «Τὸ 'Φῶς Ἰλαρὸν' καὶ εὐθὺς 'Σοφία' καὶ ἀρχόμεθα τῶν ἀναγνωσμάτων. Προκείμενον γὰρ οὐ λέγεται», γιὰ τὰ Θεοφάνεια «Τὸ 'Φῶς Ἰλαρὸν' καὶ τὰ ἀναγνώσματα ὡς εἰσιν ἐν τῷ Μηναίῳ γεγραμμένα». Γιὰ τὰ Χριστούγεννα ὁμοῦς εἶναι ἀναλυτικώτερο καὶ διαφωτιστικώτερο: «Τὸ μὲν χειρόγραφον τυπικῶν γράφει τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, τὸ δὲ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας λέγει μετὰ τὸ 'Φῶς Ἰλαρὸν' εὐθὺς ὁ κανονάρχης τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα, ὃ καὶ προτιμητέον, καθ' ὅτι τοὺς στίχους οὗς ὁ κανονάρχης ἐκφωνεῖ ἰστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὅτε ὑπὸ τῶν ψαλτῶν ψάλλεται τὸ ἀρτοτελεύτιον τῶν τροπαρίων τῶν προφητειῶν, ἀντικαθιστῶσι τὸ τῆς ἡμέρας προκείμενον». Ἐπὶ τοῦ ζήτημα προκείμενου, ὅπως μαρτυροῦν τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω «Τυπικά», γιὰ τίς δύο τουλάχιστον περιπτώσεις τῶν ἑορτῶν, τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων. Τὰ παλαιότερα καὶ συντηρητικώτερα Τυπικά, ὅπως τὸ τῆς Διονυσίου, προέβλεπαν τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ φυσικὰ γιὰ τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου τὸ ἀναστάσιμον «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...». Ἄλλα θεωροῦσαν ἀνάμνησιν τὰ προκείμενα τῶν καθημερινῶν, διατηροῦσαν ὁμοῦς τὸ προκείμενον τοῦ Σαββάτου «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...», προφανῶς γιὰ τὸν χαρμόσυνο χαρακτήρα του ἢ γιὰ τὴν ἰδιαίτερα τιμὴ τῆς Κυριακῆς («Τυπικὸ» Ἐρηροποταμοῦ καὶ διόρθωσις στὸ «Τυπικὸ» τοῦ Ἁγίου Παύλου. Πρὸβλ. καὶ «Τυπικὸ» Κωνσταντινου). Ἡ αἰτιολογία ποὺ παραθέτει τὸ «Τυπικὸ» τοῦ Ἐρηροποταμοῦ δείχνει πῶς ἡ νεωτέρα πράξις τῆς παραλείψεως τοῦ προκείμενου εἶχε ἀνάγκη ἀπολογίας. Θεωρεῖ ὅτι τὸ ἀναπληρῶνον οἱ ψαλμοὶ ποὺ στιχολογοῦνται μετὰ τῶν ἀναγνωσμάτων κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τῶν τροπαρίων τῆς προφητείας. Ἄλλα καὶ γιὰ τὸ Μέγα Σάββατο τὸ συντηρητικώτερο «Τυπικὸ» τῆς Μονῆς Διονυσίου προσπαθεῖ νὰ βρῇ μιὰ δικαιολογία. Ταυτίζει τὸ προκείμενον τοῦ ἑσπερινοῦ μὲ τὸ «Ἀνάστα, ὁ Θεός...», ποὺ ψάλλεται ἀντὶ ἀλληλουαρίου μετὰ τὸ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελίου. Ἡ ἔμμεση αὕτη μαρτυρία εἶναι πολὺ σημαντικὴ, ὅπως θὰ φανῇ ἀπὸ τὴν ἀναδίφησι στὶς ἀρχαιότερες πηγές.

Γιὰ τὸ προκείμενον τοῦ Μεγάλου Σαββάτου οἱ μαρτυρίες ποὺ ἔχομε φθάνουν μέχρι καὶ τὸν Ζ' αἰῶνα. Τὸ «Ἱεροσολυμιτικὸ - Γεωργιανὸ Κανονάριον» ἔχει στὸν ἑσπερινὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου διπλὸ προκείμενον τὸ «Ἐπαίνει, Ἱεροσολήμ, τὸν Κύριον...» (Ψαλμ. 147,1) καὶ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός...» (Ψαλμ. 81,8) μὲ τοὺς στίχους των. Τὸ «Τυπικὸ» τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ι' αἰῶνος τὸ «Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι...» (Ψαλμ. 65,4). Τὸ ἴδιο καὶ τὰ «Τυ-

πικά» τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος Μεσσήνης τοῦ ἔτους 1131, τὸ «Κανονάριον» τοῦ κώδικος Σινᾶ 150 τοῦ Ι' - ΙΑ' αἰῶνος καὶ τὸ «Τυπικὸ» τῆς Μονῆς τῆς Ἱεραγίας Θεοτόκου «τοῦ Μῆλι» τοῦ κώδικος Βατικανοῦ 1877 τοῦ ἔτους 1292. Ἄλλο προκείμενον, τὸ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...» (Ψαλμ. 92,1), ὁρίζει τὸ «Τυπικὸ» τῆς Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος (κώδ. Ἀθηνῶν 788 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος).

Γιὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὰ Θεοφάνεια οἱ μαρτυρίες εἶναι λιγώτερες καὶ ὄχι σύμφωνες. Τὸ «Τυπικὸ» τῆς Εὐεργέτιδος προβλέπει τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, τοῦ Σωτήρος Μεσσήνης τὸ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...» γιὰ ὅποια ἡμέρα καὶ ἂν τύχη. Τὸ «Τυπικὸ» τῆς Ἁγίας Σοφίας δίνει κάπως συγκεχυμένες μαρτυρίες· γιὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸ τῶν Χριστουγέννων τὸ μὲν χειρόγραφον τιμίου Σταυροῦ 40 λέγει ἀπλῶς «λέγεται τὸ προκείμενον», τὸ ὅποιο οἱ κώδικες Πάτριου 460 καὶ Παρισίων 1590 προσδιορίζουν στὸ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...». Γιὰ τὰ Θεοφάνεια δὲν λέγει τίποτε σχετικῶς. Τέλος τὸ «Κανονάριον» Σινᾶ 150 ἔχει εἰδικὰ προκείμενα, γιὰ τὰ Χριστούγεννα τὸ «Κύριος εἶπε πρὸς με...» (Ψαλμ. 2,7) καὶ γιὰ τὰ Θεοφάνεια τὸ «Εἶδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός...» (Ψαλμ. 76,17).

Ἀπὸ ὅλη αὕτη τὴν ἀναδρομὴ μποροῦμε, νομίζω, νὰ φθάσουμε σὲ ὀρισμένα συμπεράσματα. Φαίνεται ὅτι ἀρχικὰ στοὺς ἑσπερινοὺς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων ψαλλόταν τὰ προκείμενα τῆς ἡμέρας. Ἐπειδὴ ὁμοῦς τὰ κατανυκτικὰ προκείμενα τῶν καθημερινῶν κρινόταν ἴσως ἀνάμνησιν γιὰ τίς μεγάλες αὐτὲς δεσποτικὲς ἑορτὲς (βλ. στὸ «Τυπικὸ» τοῦ Μεθοδίου: «δὲν χωρεῖ»), προτιμοῦσαν, κατ' ἐπίδρασι προφανῶς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τὸ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...». Γιὰ τὸν ἴδιο λόγον ἐπέλεξαν καὶ τὰ ἰδιαίτερα καὶ πρὸ πρόσφορα γιὰ τὰ θέματα τῶν ἑορτῶν αὐτῶν προκείμενα, ὅπως αὐτὰ ποὺ μαρτυροῦνται ἀπὸ τὸν κώδικα Σινᾶ 150, ποὺ πρέπει ὁμοῦς νὰ εἶχαν περικομισμένη διάδοσι. Γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο ἐψάλλετο τὸ ἀναστάσιμον προκείμενον «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...» ἀρχικὰ καὶ κατόπιν τὸ κατ' ἐξοχὴν πανηγυρικὸ προκείμενον «Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι...» ἢ στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ «Ἐπαίνει, Ἱεροσολήμ, τὸν Κύριον...» σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ «Ἀνάστα, ὁ Θεός...».

Ἦδη ὁμοῦς τὰ ἐπικρατέστερα γιὰ κάθε ἑορτὴ προκείμενα καὶ οἱ ψαλμοὶ τῶν ἐστιχολογοῦντο μετὰ τῶν ἀναγνωσμάτων κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τῶν τροπαρίων τῆς προφητείας: «Ὁ 92ος («Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...») μετὰ τῶν ΣΤ' καὶ Ζ' ἀναγνώσματος τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων. Ὁ 2ος ψαλμὸς («Ἰνατί ἐφρούρασαν ἔθνη... Κύριος εἶπε πρὸς με...») ἦτο τὸ προκείμενον τοῦ ἀποστόλου τῶν Χριστουγέννων. Ὁ 81ος («Ὁ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ*

Τοῦ Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
Πρωτοσυγγέλλου Ἱ. Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

Μακαριώτατε,

διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα ὄλων τῶν ἐδῶ πατέρων, ἐξομολογούμενος τὴν νικητικὴν χαρὰ καὶ εὐγνωμοσύνην μας γὰρ τὴν ἐδῶ παρουσία Σας καὶ τὰ σοφὰ —μέσα στὴν ἀπλότητά τους— πατρικὰ Σας λόγια.

Λόγοι ποιμαντικῆς στρατηγικῆς —ὡς τὸ πῶ ἔτσι— μᾶς συγκέντρωσαν μὲ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἐντολήν Σας, ἐνόησε τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Μᾶς ἀναμένει μιὰ διάβαση, ἓνα Πάσχα, καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Μᾶς ἀναμένει ὁ χι μόνος ἐμᾶς, δίχως τὸ λαὸν Του, ἔστω καὶ ἂν ἐμεῖς γιὰ χάριν ὄλων ὀφείλουμε νὰ «ἀναπληρώσουμε τὰ ὑστερήματα τῶν παθημάτων Του» (Κολ. 1,24) ἔστω καὶ ἂν ὁ δικός μας σταυρὸς εἶναι ὀδυνηρότερος. Δὲν θέλω νὰ κάνω τὸν δάσκαλο, τὴν στιγμήν ποῦ εἶμαι συμμαθητὴς μαζί με ὄλους σας. Ἀπλῶς θέλω —λόγῳ θέσεως καὶ εὐθύνης— νὰ θυμίσω ὅτι ἡ Μεγ. Τεσσαρακοστὴ εἶναι ἓνα σχολεῖο, καὶ ὅτι κάθε χρόνον χρειάζεται νὰ ξαναγινόμαστε πρῶτοι ἐμεῖς μαθητὲς, γιὰ νὰ μαθητεύσουν κοντὰ μας καὶ οἱ λαϊκοὶ ἀδελφοί μας. Ἡ διαρκὴς μαθητεία εἶναι σύμφυτη μὲ τὴν πνευματικὴ πορεία τοῦ χριστιανοῦ. Ἕνας ἅγιος, θεοφόρος δηλ. ἄνθρωπος (ὄνομα καὶ πράγμα), ἔλεγε στὰ τέλη τῆς ζωῆς του: «Νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι» (ἄγ. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος).

Ἡ μαθητεία αὐτὴ εἶναι βιωματικὴ καί, σὲ τελευταία ἀνάλυση, εἶναι ὑπόθεση προσωπικῆ τοῦ καθενός μας, σὲ σχέση μὲ τὸν πνευματικὸν του. Ἐδῶ ἀπλῶς θὰ ἐπισημάνω μερικὰ πράγματα, γιὰ νὰ προωθήσω τὸν κοινὸν ποιμαντικὸν προβληματισμό. Ἡ ὑπευθυνότητα ὄλων καὶ ἡ συναίσθησις αὐτῆς τῆς ὑπευθυνότητος θεωρεῖται δεδομένη.

Α' ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

1. Ἀκολουθίεις.

Μεγ. Τεσσαρακοστὴ σημαίνει πορεία ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τῶν παθῶν στὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, στὸ Πά-

* Ὁμιλία στὴν Γενικὴ Ἱερατικὴ Σύναξιν ποῦ πραγματοποιήθηκε στὸ Μητροπολιτικὸ Νεὸ Ἀθηνῶν στίς 11 Φεβρουαρίου ἐ.ε., παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σερραφείμ. Κατ' αὐτήν, μετὰ ἀπὸ εἰσήγησιν τοῦ θεολόγου καὶ κοινωνιολόγου κ. Ἀντωνίου Παπαντωνίου, ἐγκαινιάσθηκε τὸ Πρόγραμμα τῆς «λογίας» γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Τρίτου Κόσμου, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἡ παρούσα ὁμιλία κατέλαβε τὸ δεύτερον μέρος τῆς Συνάξεως. Δημοσιεύεται κατόπιν ἐπιτομῆς ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου.

Θεὸς ἔστι ἐν συναγωγῇ θεῶν ... Ἀνάστα, ὁ Θεός...») ἀντὶ ἀλληλουαρίου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Τέλος ὁ 65ος («Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ... Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνήσάτωσάν σοι...») ὡς προκειμένον τοῦ ἀποστόλου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

(Συνεχίζεται)

σχα Κυρίου, στὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς πορείας αὐτῆς εἶναι: ἡ νηστεία (ἀδιαχώριστα συνδεδεμένη μὲ τὴν φιλανθρωπία, γιὰ τὴν ὁποία μᾶς μίλησε πρὶν ἀπὸ λίγο ὁ κ. Παπαντωνίου) καὶ ἡ προσευχή. Ἡ λειτουργικὴ πράξις ἔχει καθιερωθεῖ ὀρισμένως Ἀκολουθίεις, μακρόσυρτες, κουραστικῆς, ἀλλὰ μὲ βαθύτατον ἀνθρωπολογικὸν περιεχόμενον. Τὰ λεγόμενα, τὰ ψαλλόμενα, ἡ ταλαιπωρία τῆς ἐκτενοῦς Ἀκολουθίας μᾶς καθιστοῦν δεκτικούς τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἀδιαφοροῦμε γι' αὐτὸ, τότε δὲν ἔχομε νόημα ὑπάρξεως, δὲν ἐκφράζομε τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν εἰμαστε ποιμένες ἐν ἐνεργείᾳ.

Θὰ μοῦ πείτε, ὅτι ὁ κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ παρακολουθήσει. Μὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὀφείλουμε ἐμεῖς νὰ ἀκολουθῶμε τὴν ζωντανὴν λειτουργικὴν παράδοσιν νὰ μυρίσομε λιβάνι καὶ κερί, γιὰ νὰ μεταδώσομε πρῶτα τὴν εὐαγγέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ ἔπειτα τὴν λαχτάραν γι' αὐτήν.

Εἶναι βεβαιωμένον ὅτι σὲ Ἐκκλησίας ὅπου γίνονται τακτικὰ Ἀκολουθίεις, ἔχομε παρήγορα σημάδια συμμετοχῆς. Μ' αὐτὸν τὸν κόσμον μπορεῖς ἔπειτα νὰ δουλέψεις, γιὰτὶ βρῖσκεται σὲ κάποιο στάδιον δεκτικότητος.

2. Λειτουργικὸ ἦθος.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι τὰ Μοναστήρια ἔχουν ὑποκαταστήσει τὴν ὑποτονικὴν ποιμαντικὴν μας. Ἐκτελοῦμε ἀσφαλῶς τὰ ἐφημεριακά μας καθήκοντα, ψέλνομε ὑπέροχα, δίνομε ἓνα τόνο μεγαλόπρεπον..., ἀλλὰ μᾶς λείπει τὸ οὐσιωδέστερον: τὸ λειτουργικὸ ἦθος αὐτὸ ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγοῦσε ἀβίαστα νὰ τελήσομε μὲ τὸ ἴδιον πνευματικὸν παλμὸν τὴν ἱερωσύνην καὶ σὲ πολυάριθμον καὶ σὲ ὀλιγάριθμον ἐκκλησίασμα.

Αὐτὸ τὸ ἦθος ἐπιζητοῦν, ἀνευρίσκουν καὶ νοσταλγοῦν οἱ προσκυνητὲς τῶν Μοναστηριῶν. Ἄν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ προϋπόθεσις, τότε οἰκοδομεῖται μιὰ γόνιμη ποιμαντικὴ σχέση, γιὰτὶ, χωρὶς νὰ τὸ πολυκατάλαβει ὁ ἱερεὺς, γίνεται ζωντανὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐπιτελεῖ ἐν Χριστῷ τὴν ἴδιαν λειτουργίαν: ὅπως ὁ Χριστὸς στὴν Ἱερωσύνη γίνεται ἡ κορυφὴ τῆς ἀνεστραμμένης πυραμίδας, ἔτσι καὶ ὁ ἱερεὺς, χαριτωμένος, σηκώνει τὰ φορτία τῶν παιδιῶν του. Ἐπιπλέον μιλάει καὶ τὸ ἦθος του, ἡ καρδιά του, ἡ λειτουργημένη ζωὴ του ἱερωσεῖ τὸ εὐαγγέλιον καὶ εὐαγγελίζεται τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα τῆς Καινῆς Διαθήκης μὲ τὴν ἱεροπρέπεια τοῦ βίου του.

Βεβαίως δὲν φθάνει μόνον αὐτὸ χρειάζεται καὶ νὰ κατηγήσομε τὸ λαὸν στὸ νόημα, τὸν στόχον καὶ τὴν τελετουργίαν τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν. Νὰ μάθει γιὰτὶ γίνεται ἡ τάδε τελετή πῶς μέσα ἀπὸ αὐτὴν ἐντάσσεται ἡ προσωπικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ τῆς ζωῆς ἐν τῇ ζωῇ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ τὴν σημαίνει αὐτὴ ἡ ἐνταξίς... Γιατὶ, ὁμολογουμένως, στὴ συνείδησιν

τοῦ λαοῦ πολλά πράγματα φαίνονται σάν μηχανικές, μαγικές τελετές, ἀ ν ε ξ ἡ γ η τ ε ς. Δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει τί τὸ καινούργιο κάθε φορὰ τοῦ προσφέρει ἡ Θ. Λειτουργία (ἔστω κι ἂν ὁ ἴδιος βρίσκεται καθηλωμένος κάθε φορὰ στὴν ἴδια θέση, χωρὶς νὰ μιᾶ ἢ νὰ κινεῖται σωματικά), ποιά εἶναι ἡ ἀγιοπνευματικὴ δύναμη τῶν δρωμένων, γιατί π.χ. ἔχει ἀνυπολόγιστη ἀξία ἡ προσκύνηση τοῦ Ἀναστάσιου μετὰ τὸ Ἑωθινὸ Εὐαγγέλιο. Χρειάζεται συστηματικὴ κατήχηση, εἴτε μὲ ἐσπερινὰ κηρύγματα εἴτε μὲ περιστάσιακούς λόγους, πάντως ὁ π ω σ δ ἡ π ο τ ε σὲ κάθε Ναό.

Ἔπειτα, καὶ ὁ τρόπος ποῦ ἀπαγγέλλουμε τὶς αἰτήσεις, τὶς εὐχές, τὸ Εὐαγγέλιο, νὰ ὑπηρετεῖ αὐτὸν τὸν στόχο, καὶ ὄχι μιὰν ἀκουστικὴ τέρψη δίχως καμιά βαθύτερη ἀπήχηση. Δὲν εἴμαστε τραγουδιστές, ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὸ λαὸ σὺ λ λ α τ ρ ε υ τ ἔ ς τοῦ Χριστοῦ «μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας» (Ἐβρ. 12,28). Ἡ ἐποχὴ μας ἀπεχθάνεται τὸ βάθος, ἐφησυχάζει μὲ τὴν ἐπιφάνεια μὲσα ἀπὸ ἕνα καταιγισμὸ εἰκότων καὶ ἤχων. Ἐμεῖς τουλάχιστον νὰ δημιουργήσουμε τέτοιο κλίμα στοὺς ἐκκλησιαζόμενους, ὥστε νὰ ὑποπευθοῦν τὸ παραγμένο ἰπόβαθρο καὶ νὰ ἀνακαλύψουν μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ τὸν χῶρο τοῦ προσωπικοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Νὰ ξεφυγούν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια ποῦ τόσο τοὺς ἀλλοτριώνει, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ φθάσουν κάποτε καὶ στὴν θεοφάνεια. Νὰ ἡ ἀνυπολόγιστη ἀξία τοῦ κατανακτικοῦ ὕφους, ποῦ γίνεται προπομπὸς τῆς νήψεως. Νὰ γιατί, πῶ πολὺ σήμερα, χρειάζεται νὰ ποιμάνουμε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ ὄχι σάν κοινωνικοὶ ἐργάτες, ἀλλὰ σάν λειτουργοὶ

«ποικίλης χάριτος Θεοῦ» (Α' Πέτρ. 4,10). Θέλουμε κληρικούς μὲ διάθεση προσφορᾶς, ποῦ νὰ προσφέρουν, ὅμως, τὸν Χριστὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι τὸ ἐκκοσμημένο «ἐγώ» τους. Ὑπάρχει λιμὸς καὶ δίψα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἀπαιτεῖται λειτουργικὸ ἦθος.

Καλὸ εἶναι νὰ ἀναζητήσουμε τὶς ρίζες μας, τὰ βιώματα τῶν Πατέρων, τὸν ἀσκητικὸ, μὰ καὶ τόσο πρωτοπόρο κοινωνισμό τους. Ἡ λειτουργικὴ ἀφύπνιση θὰ ἀποτελέσει ἕνα πρῶτο βῆμα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὀφείλω νὰ κάνω μιὰ εἰδικότερη παρατήρηση: ἡ λειτουργικὴ ἀφύπνιση δὲν εἶναι ὑπόθεση ἀτομικῶν ἐπιλογῶν τοῦ κάθε ἱερέως. Μὲ πρόσφατη ἐγκύκλιό του ὁ Μακαριώτατος ἐπέστησε τὴν προσοχή μας στὸ σεβασμὸ τοῦ καθιερωμένου τελετουργικοῦ. Ἡ ἀλλοίωση τοῦ Τυπικοῦ, οἱ διορθώσεις τῶν κειμένων, ἡ ἀνάγνωση ἐκφώνως τῶν εὐχῶν καὶ ἄλλα συναφῆ δὲν ἐπαφιένται στὴν πρωτοβουλία μας. Ὅποιαδήποτε διορθωση μπορούμε νὰ τὴν εἰσηγηθοῦμε, ὄχι νὰ τὴν καθιερώσουμε μεμονωμένα σάν αὐθεντίες. Μιὰ τέτοια τακτικὴ (πιστεύω ὅτι καταλαβαίνετε τὸ πνεῦμα τῶν λεγομένων) θὰ δοθηθεῖ καὶ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους, ὥστε νὰ ἀποφύγουμε τὶς εὐσεβιστικὲς ἐκτροπές. Σάν ἱεροῦργοί, σάν ποιμένες, ἐκφράζουμε τὴν ὀρθόδοξη λειτουργικὴ πνευματικότητα καὶ ὄχι μιὰ δική μας εὐσεβῆ τελετουργικὴ μέθοδο.

(Συνεχίζεται.)

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 83)

ζωῆς μητέρα πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν» αὐτὴν ὁ Χριστός. Δὲν ἔμεινε εἰς τὸν τάφον. Μετέστη εἰς τὸν οὐρανόν. «Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος». Κατενικήθη ἐν τῷ προσώπῳ Τῆς ὁ θάνατος (Α' Κορ. ιε' 54).

3. Ἡ Παναγία οὕτως εἰσηλθεν εἰς τὴν δόξαν Τῆς. «Ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς δοξαζομένη (ὡς) μήτηρ Θεοῦ», ὑπὸ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων — ὑπὸ τῆς ἐν οὐρανῷ «θριαμβευούσης» καὶ τῆς ἐπὶ γῆς «στρατευομένης» Ἐκκλησίας — ὑψώθη εἰς τὸ ἀποκορύφωμα τῆς δόξης ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ Τῆς. Καὶ «μητρικὴν παρρησίαν πρὸς Αὐτὸν κεκτημένη» — «ἐξαιρέτως» — χαρίζει εἰς τὸν κόσμον τὴν προστασίαν καὶ σκέπην Τῆς. Τὰς πρεσβείας καὶ τὴν βοήθειάν Τῆς, εἰς τοὺς προστρέχοντας καὶ ἐπικαλουμένους Αὐτήν.

Ἔχομεν Αὐτήν «μεσίτριαν» πρὸς τὸν Χριστόν, τ.ε. ἐνισχύουσαν τὰς προσευχὰς καὶ παρακλήσεις μας μὲ μητρικὴν ἀγάπην καὶ εὐπρόσδεκτον καὶ ἰσχυρὰν πρὸς Αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν παρέμβασιν. Εἶναι δεδομένη ἡ συνεχὴς καὶ ὑπέριμαχος προστασία Τῆς.

Ἐφ' ὅσον δὲ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγιότη-

τος, ἐλκόμεν περισσότερο τὴν συμπάθειάν Τῆς. Διότι εἶναι εὐνόητον καὶ εὐλογον, ἡ «Παναγία» νὰ αἰσθάνεται ἐγγυτέραν συγγένειαν καὶ σχέσιν καὶ ἀγάπην πρὸς ἐκείνους ποῦ ἀκολουθοῦν τὴν γραμμὴν Τῆς — γραμμὴν ἀγιότητος πάντοτε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐπομένως, καλούμεθα νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν υἱικὴν καὶ θυγατρικὴν σχέσιν μας πρὸς Αὐτήν, καὶ νὰ ἀποδεικνύμεθα γνήσια καὶ προσφιλεῖ τέκνα Τῆς, καθ' ὅσον » ὁ ἀγιάζων (Χριστός) καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι (χριστιανοί) ἐξ ἑνὸς (Πατρὸς) πάντες» (Ἐβρ. 6' 11) γινόμεθα ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ — ἄρα — τέκνα τῆς Παναγίας Μητρὸς Του.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ ἐπιστέφεται ἀπὸ τὸν ἐν Κυρίῳ θάνατον («κοίμησιν»). Καὶ ἀμφότερα ἀκολουθεῖ «ζωὴ αἰώνιος» καὶ μακαριότης οὐρανια.

Μὲ τοιαύτην κατὰ Χριστὸν πορείαν καὶ προοπτικὴν ζῶντες, οἱ εορτασταὶ τῆς Παναγίας, θὰ ἔχωμεν ἀνὰ πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας ἀπάς διαπιστώσεις ὅτι «ἐν τῇ Κοιμῇ σὲ τὸν κόσμον οὐ κατέλιπεν» ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος.

ΔΡΑΜΑ ΘΕΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ
Ἐφημ. Ἱεροκήρυκος Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

«Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»
(Ἰω. 1,14)

«... ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν... ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»
(Βαρούχ 3, 36-38)

Ἀρχὴ καὶ κεφάλαιον τῶν Δεσποτικῶν ἅμα καὶ Θεομητορικῶν Ἐορτῶν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Πίστεως καὶ Ἐκκλησίας ὁ Εὐαγγελισμὸς.

Δράμα καὶ ἐπεισόδιον ἱστορικόν, θεῖον ἅμα καὶ ἀνθρώπινον, πλαισιούμενον, ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, καὶ δρώμενον, ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν Θεὸν καὶ τὴν Παρθένον, ἣν προκατήγγειλεν, ὀκτακόσια ἔτη πρότερον, ὁ Ἡσαΐας, προφητεύσας «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (7,14), «ὃ ἔστι μεθερμηνυόμενον, Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (Ματθ. 1,23). Ἐκπρόσωπος τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, καταβαίνων, ἀπὸ τῶν οὐρανίων σκηνωμάτων, ὅπου ὑπηρετεῖ, ὡς «παρεστηρικῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 1,19) ἵνα κομίση τὸ θεῖον μήνυμα, στέκει ἐμπροσθεν τῆς Παρθένου τοῦ Πρωτοεαγγελίου τῆς Ἐδῆμ (Γεν. 3,15), τῆς ἀπογόνου τοῦ Δαβὶδ (Ψ. 44, 11-12), τῆς Παρθένου τοῦ Ἡσαΐου καὶ τῆς λοιπῆς χορείας τῶν Προφητῶν! Στέκει εὐλαδῆς γαληνός, φαειρὸς ὄλος καὶ χαριέστατος. Καὶ ἱεροπρεπῶς καὶ εὐλαδῶς προσφέρει εἰς τὴν θυγατέρα τῶν ἀποκλήρων ἀπὸ Θεοῦ ἀνθρώπων τόν, ὃν ἀπεστάλη, παρὰ Θεοῦ, ἵνα κομίση ἀσπασμόν «Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία» προξενῶν, εἰς τὴν πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐκλελεγεμένην εἰς Νύμφην τοῦ Παντάνακτος καὶ Σαρκαῶτριαν καὶ Μητέρα τοῦ Λόγου, χαρὰν ἀνεκλάλητον!

Θεοπεσία καὶ μεγαλειώδης, ἐν τῇ ἄκρᾳ ἀφελείᾳ καὶ ἀπλότητί τῆς, ἡ στιχομυθία, μεταξὺ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκπροσώπου —σύμπαντος— τοῦ Ἀνθρωπίνου Γένους «κεχαριτωμένης Μαριάμ», ὡς μᾶς τὴν διέσωσεν ὁ Ἕλληνας ἱατρός, ἱστορικὸς καὶ καλλιτέχνης, θεηγόρος δὲ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς «ὁ ἀγαπητὸς» (Κολ. 4,14).

Ἡ ἀκμὴ καὶ λύσις τοῦ ἱερωτάτου κοσμοσωτηρίου Δράματος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας συγκαταθέσει τῆς Παναμίμου Παρθένου, εἰς τὴν προαιώνιον Βουλὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς δραχυλογικῆς ἐκείνης δηλώσεως, ἐνώπιον τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Θεοῦ «Ἰδοὺ ἡ δοῦλη Κυρίου» γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου» (Λουκ. 1, 26-38).

Μὲ τὴν ἐλοκλήρωσιν τῆς δηλώσεως - συγκαταθέσεως τῆς Παρθένου Μαριάμ ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς ἐκτισεν, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς κεχαριτωμένης Θεονύμφου, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣν προσέλαβεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ: Ὁ Πα-

τὴρ ἠδὸκῆσε τὴν σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ. Ὁ Υἱὸς αὐτοῦργησεν αὐτήν. Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἐτελεσιουργῆσεν αὐτήν.

Τὴν συνέργειαν τῆς ὅλης Τριάδος, εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν σάρκωσιν, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ αἰδίου Λόγου, κατὰ τὸν Εὐαγγελισμόν, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς εὐλογημένης Μαριάμ, ἐξέφρασε θεοπνεύστως, μυστικῶς, προφητικῶς, δογματικῶς, ὁ θεηγόρος Λουκᾶς, ὕψιστον ὀνομάσας τὸν Πατέρα, δύναμιν τὸν Λόγον καὶ εὐκρινέστατα «Πνεῦμα Ἅγιον» τὸ τρίτον τῆς ὁμοουσίου Τριάδος πρόσωπον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος (PG 123,126), συμφωνῶν μὲ τὸν Ἅγιον Αὐγουστίνον, γράφοντα (ἐν τῷ Β' Λόγῳ τοῦ «Περὶ Τριάδος» ε') «Ἡ τῆς Μαρίας σύλληψις καὶ ὁ τόκος ἐνέργεια τῆς Τριάδος ἐστίν, ἥς δημιουργούσης τὰ πάντα δημιουργεῖται», ὡς μεταφράζει, ἐκ τοῦ λατινικοῦ εἰς τὸ ἑλληνικόν, (ἐν τῷ Γ' Λόγῳ του εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν) ὁ σοφὸς Μοναχὸς Ἰωσήφ Βουβνιός, ἐν τῷ ὀπίῳ ὀνομάζει τὴν Παρθένον Μαρίαν Θεομήτορα καὶ Βασιλίτισσαν τῶν Ἀγγέλων, ἀποπνέων ὁμόφωνον τὴν ἰδεολογίαν καὶ ὁρολογίαν τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Γρηγορίου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ.

Ἄμα τῇ ἐπελεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῇ ἐπισκιάσει τῆς Δυνάμεως τοῦ Ὑψίστου, ἐπὶ τὴν συγκατατεθεῖσαν γὰ παράσχῃ αὐτὴν εἰς σκευὸς ἐκπληρώσεως τῆς Προαιωνίου Βουλῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ δημιουργικὴ τῆς Τριάδος ἐνέργεια κατειργάσθη τὴν σάρκωσιν, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ ἀσωμάτου Λόγου ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου. Δὲν ἀπητήθη γὰ παρέλθῃ τὸ ἐννεαμήνην, ἵνα κυφορηθῇ τὸ θεανθρώπινον παιδίον, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἀπειράνδρου Κόρης, ὑφιστάμενον τὰ διάφορα ἐξελικτικὰ στάδια τῆς κυφορίας τῶν ἐμβρύων. Κατὰ τὴν ἀγιωτάτην στιγμήν τοῦ ἀρρήτου Μυστηρίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆς Συλλήψεως, δηλονότι, τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου, συνετελέσθησαν συλλήβδην καὶ συγχρόνως ὑποστατικὴ ἔνωσις, τοῦ αἰδίου Λόγου καὶ τοῦ Παιδίου Ἰησοῦς, πρόσληψις, σύμπηξις, εἰδοποίησις, θέωσις. Πάντως τελεία πρόσληψις, ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Λόγου, τῆς ἡμετέρας ἀνθρωπίνης φύσεως: «Ἄμα σὰρξ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σὰρξ», ὡς ὑφήγορεῖ ὁ οὐρανομήστης Πατὴρ τῆς Χριστιανικῆς Δογματικῆς Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός («Περὶ τῆς Ὁρθοδ. Πίστεως», διδλ. IV, XVII) ἀκολουθῶν τὸν Μ. Ἀθανάσιον, θεολογοῦντα ὅτι «ἦτο ἠθικὴ ἀνάγκη γὰ προσλάβῃ ὁ Λόγος τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μας, ἵνα τὴν σῶσῃ (Λόγος εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Λόγου, PG τ. 25,190).

Ἡνώθη, δηλαδή, εὐθύς τότε, ἡ Θεότης τοῦ Λόγου, μὲ τὴν ἀνθρωπίνην, νοεράν, ψυχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου Αὐτοῦ προσλήμματος, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 91)

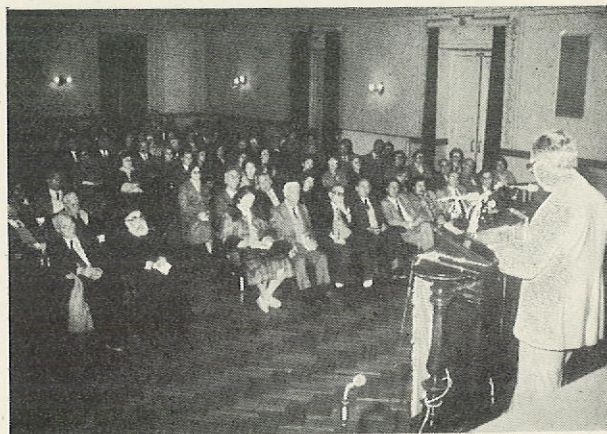
Ραδιοτηλεοπτική Ποιμαντική

Συγκεκριμένες προτάσεις*

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Δημιουργία Ομάδας Έργασίας

Με την προοπτική αυτού του νομοσχεδίου είναι σκόπιμο, από την πλευρά όλων εκείνων που συνιστούν το σώμα της Έκκλησίας — ένα μεγάλο τμήμα της οποίας εκπροσωπείται στο παρόν συνέδριο — και υπό την αιγίδα της διοικούσης Έκκλησίας⁹, να συσταθεί μία ομάδα εργασίας που να καταλήξει σε θέσεις, προτάσεις και ακόμα δείγματα δουλειάς, που θα νόμιζε ότι πρέπει να προβληθούν στο ευρύτερο ελληνικό ή και στο ευρωπαϊκό κοινό¹⁰. Η ομάδα αυτή θα πρέπει να έχει σχηματίσει σαφή εικόνα για το τί θέλει να ζητήσει από την Πολιτεία ως προς το ποιές αρχές, δηλαδή, αξίες θα διέπουν τα προγράμματα, αρχές και αξίες που κρίνει απαραίτητες για την επιβίωση αυτού του τόπου αλλά και για τον εμπλουτισμό του ραδιοτηλεοπτικού κοινού.

Ραδιοτηλεόραση και Έκκλησία: από το συνέδριο του «Παρνασσού».

Η ομάδα αυτή πέρα από την προπαρασκευαστική και διαπραγματευτική της αποστολή πρέπει να επισημάνει ανθρώπους ταλαντούχους, οι οποίοι θα έχουν υποστεί ειδική εκπαίδευση στο χώρο της Ραδιοφωνίας και της Τηλεόρασης και που θα ήσαν πρόθυμοι να συνεργασθούν μαζί της, έτσι ώστε οι προτάσεις να είναι ρεα-

λιστικές και εφικτές. Αυτά βέβαια, ως προς τον διάλογο με την Πολιτεία.

Έκκλησιαστικό ραδιοτηλεοπτικό κανάλι...

Σ' αυτή τη φάση δεν συζητώ την περίπτωση παραχωρήσεως ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοφωνικού σταθμού στην Έκκλησία για να παρουσιάζει δικά της προγράμματα. Δεν σημαίνει όμως ότι δεν πρέπει να είναι στις άμεσες ή έμμεσες προοπτικές της Έκκλησίας ή επιδίωξη λύσεως προς αυτή την κατεύθυνση¹¹. Παρ' όλο ότι έχουμε πρόσφατο παράδειγμα από την Πορτογαλία. Το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων μετέδωσε από την Λισαβόνα ότι η νέα Κυβέρνηση της Πορτογαλίας, με νομοσχέδιο που θα συζητηθεί σύντομα στη Βουλή, παραχωρεί στην Έκκλησία ένα τηλεοπτικό δίκτυο, για να παρουσιάζει δικά της προγράμματα. Κυβερνητική δήλωση που δόθηκε στη δημοσιότητα αναφέρει ότι η Κυβέρνηση «αναγνωρίζει ότι η Έκκλησία έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Πορτογαλίας στη διάρκεια των αιώνων και ότι είναι ένας από τους πιό ζωντανούς θεσμούς της κοινωνίας μας»¹².

Αν η Έκκλησία της Πορτογαλίας έπαιξε ένα τόσο σημαντικό ρόλο στην ιστορία της τί θα μπορούσαμε να πούμε για την Ορθόδοξη Έκκλησία που ήταν και είναι κίωτος του γένους και φύλακας της εθνικής μας αυτοσυνηδεσίας;

Αν δεν συζητώ αυτή τη στιγμή, πράγμα που ίσως ξενίσει μερικούς, την περίπτωση ενός εκκλησιαστικού ραδιοτηλεοπτικού δικτύου είναι διότι πιστεύω ότι υπάρχουν ασφαλώς ευρέα περιθώρια στο εσωτερικό κύκλωμα του γενικότερου εκκλησιαστικού χώρου ώστε να αναληφθούν πρωτοβουλίες για πλήρη χρησιμοποίηση της σύγχρονης οπτικοακουστικής τεχνολογίας στη χριστιανική οικοδομή και στην έμβόθυνση των χριστιανικών αληθειών.

Αυτό πάλι δεν σημαίνει ότι η Έκκλησία δεν πρέπει να ζητήσει από την Πολιτεία (ΕΡΤ 1 και 2) να της παραχωρηθούν δικές της ώρες εκτός των υπάρχοντων χρονικών «ψιχίων» που της διατίθενται τώρα. Αν όχι τακτές ώρες, τουλάχιστον όμως για τα μεγάλα θέματα που παρουσιάζονται στην ελληνική σκηνή, όπως ο πολιτικός γάμος, οι άμβλώσεις, ή εκκλησιαστι-

* Συνέχεια εκ της σελ. 75 του υπ' αριθ. 5 τεύχους.

κή περιουσία, ή γλώσσα, ή εκπαίδευση κ.λπ. νά ζητήσει νά τής δοθοῦν ὥρες, κατὰ τίς ὁποῖες, μέ ἀνεση καί μέ δικούς της ἀνθρώπους πού νά τήν ἐκφράζουν καί νά τήν ἐκπροσωποῦν, νά παρουσιάσει τή δική της ὀπτική γωνία σέ θέματα πού ἐπιθυμεί νά ἐπικοινωνή-σει ἀπ' εὐθείας μέ τόν ἑλληνικό ὀρθόδοξο λαό, πού εἶναι καί φορολογούμενος καί συνδρομητής τῆς ἐπίση-μης Ραδιοτηλεοράσεως. Τοῦτο πάλι δέν ἐμποδίζει μέ ἐκπροσώπους της νά συμμετέχει καί σέ ἄλλου τύπου συζητήσεις ἢ ἐκπομπές ὅπως «Ἄνοιχτά χαρτιά», «Ε-δῶ καί σήμερα» κ.ἄ.

ἡ πρωτοβουλίες γιά ἐσωτερικό ἐκκλησιαστι-κό «κύκλωμα»;

Πέρα, ὅμως, ἀπό ἐπίσημα κρατικά κανάλια καί πέρα ἀπό «πειρατικούς» ἐνδεχομένως ραδιοφωνικούς καί τηλεοπτικούς σταθμούς — ὑπῆρξαν καί τέτοιες πε-ριπτώσεις ὅσον ἀφορᾶ τὸ ραδιόφωνο —, ὑφίσταται ἀ-νάγκη δημιουργίας ἐνός «ἐπαγγελματικά» ὑπευθύνου ἐκκλησιαστικοῦ δικτύου προετοιμασίας, διακινήσεως καί μεταδόσεως ἀκροαματικοῦ καί θεαματικοῦ ὕλικου μέ δυνατότητες ἀγορᾶς, παραγωγῆς, πωλήσεως, δανει-σμοῦ καί προβολῆς του στὸ εὐρύτερο κοινό.

Στὴν ἀρχὴ βλέπουμε τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς «πει-ραματικῆς» ἔστω χρηματοδοτήσεως παραγωγῆς νέων προγραμμάτων καί καθιερώσεως βραβείου ἢ βραβείων πού θά ἐνθαρρύνουν τὴν δημιουργικότητα νέων σενα-ριογράφων, σκηνοθετῶν, παραγωγῶν. Τόσο ἡ χρημα-τοδότηση ὅσο καί ἡ βράβευση — ἔτοιμης ἤδη δουλειᾶς ἢ κατόπιν προκηρύξεως — μπορεῖ νά γίνει ἐνδεχομέ-νως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τὸν «Παρνασσό» — πού φιλο-ξενεῖ τὴν ὡραία αὐτὴ καί χρήσιμη πρωτοβουλία τῶν συνεργαζομένων μέ αὐτὸν σωματείων —, ἄλλα ἰδρύ-ματα, ὅπως τὸ «Ἰδρυμα Κατίγκω καί Γιώργης Χρ. Λαυμῆς», πού ἔχει ἤδη θεσπίσει καί βραβεῖο Λογοτε-χνίας χριστιανικῆς ἐμπνεύσεως.

Ἀναφέρω μία εἶδηση, πού δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν «Τήλεφο» στὴν «Καθημερινή» τῆς 24.1.1986, γιά οἰ-κονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τὸ «Ἰδρυμα Ἀλέξανδρος Ὁ-νάσης» ἐνός μεγάλου ντοκυμανταῖρ γιά τὸ Σινᾶ, πού εἶναι συμπαραγωγή τοῦ Βρετανικοῦ Τέταρτου Κανα-λιού καί τῆς ΕΡΤ 2. Ἡ ταινία αὐτὴ θά προβληθεῖ στὴν Ἑλλάδα στίς 2 Μαΐου τ.ἔ.

Θά ἦταν παράλειψη νά μὴν ἀναφερθεῖ ἡ μέ χρη-ματοδότηση τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν παραγω-γῆς, μέ πρωτοβουλία τριμελοῦς ἐπιτροπῆς πού ἀπαρτι-ζόταν ἀπὸ τοὺς Χρήστο Θεοδωρόπουλο, Χρήστο Γιαν-ναρά καί Ἄννα Συνοδινού, τηλεοπτικῆς ταινίας γιά τὸν «Ὅσιο Λουκά». Εὐχῆς ἔργο θά ἦταν, ἔνα ἀπὸ τὰ δύο ἐπίσημα κανάλια νά ἐξασφάλιζε γιά ἐφέτος τὴν προβο-λὴ αὐτῆς τῆς ταινίας τὸ Μ. Σάββατο, 3 Μαΐου, πού

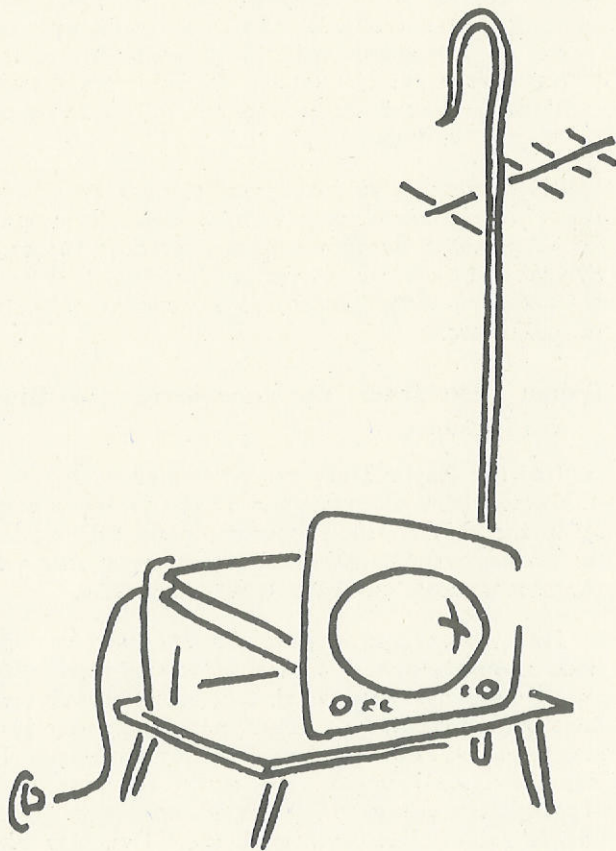
συμπίπτει καί μέ τὴν μνήμη τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λει-ψάνου τοῦ Ὁσίου Λουκά (τοῦ Στειριώτη), ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε «βλάστημα μέν τῆς Ἑλλάδος, κόσμημα δὲ μάλ-λον καί ποθεινὸν ἐντρύφημα»¹³.

Πρόσφατα, σύμφωνα μέ πληροφορίες, γερμανικά τηλεοπτικά συνεργεῖα γύρισαν ταινίες γιά τὴν Σιμωνόπετρα τοῦ Ἁγίου Ὁρους καί τὴν Παναγία τῆς Τήνου.

Τὸ ἐργαστήριο παραγωγῆς

Τὸ πειραματικὸ ἢ μέ κανονικὲς συνθήκες λειτουρ-γίας ἐργαστήριο (Studio) τοῦ «δικτύου», πού ἀναφέ-ραμε λίγο πῦρ πάνω, θά παρήγαγε προγράμματα πού θά μπορούσαν νά χρησιμεύσουν:

- σέ ἰδιωτικὴ ἢ ὁμαδικὴ χρήση (θά ἐξετάσουμε ἀμέ-σως πῦρ κάτω τὴν περίπτωση τοῦ Video-Club).
- στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μέ τὴν χρησιμο-

Τηλεόραση: ποιμαντικὴ... προσέγγιση.

ποίησή τους από τους θεολόγους καθηγητές·

- γ) στα Καθηγητικά Σχολεία ή στις Χριστιανικές νεανικές ομάδες ή στην κάλυψη αναγκών θρησκευτικής αγωγής της νηπιακής και προσχολικής ηλικίας·
- δ) στα κηρύγματα (έσπερινά και όμιλίες για έγγλικούς)·
- ε) στην προβολή τους από την τηλεόραση είτε στην ώρα των θρησκευτικών έκπομπών είτε επίκαιρα στις μεγάλες γιορτές του εκκλησιαστικού έτους·
- στ) στην προβολή τους σε ιδρύματα, των οποίων οι πρόφοιμοι δέν έχουν άλλου τύπου προσβάσεις σε τέτοια προγράμματα (νοσοκομεία, γηροκομεία, άσυλα, κέντρα ηλικιωμένων, φυλακές)·
- ζ) στην έθνικο-θρησκευτική κάλυψη αναγκών των όμογενών·
- η) στην όρθόδοξη ίεραποστολή·
- θ) σε συνεργασία με τις Θεολογικές Σχολές και την Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θά ήταν δυνατή ή προετοιμασία ταινιών για τους φοιτητές των Θεολογικών Σχολών, τους σπουδαστές των Ίερατικών Σχολών και των Εκκλησιαστικών Λυκείων που θά προβάλλονταν μέσω της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης. Οι ταινίες αυτές θά μπορούσαν να συντελέσουν και στην επιμόρφωση του ίερο κλήρου και των λαϊκών, άν μάλιστα καθιερωνόταν ζώνη προβολής έξυπηρετική γι' αυτό τό σκοπό, π.χ. 4 - 5 μ.μ.

Έδώ, μπορούμε να αναφέρουμε τό παράδειγμα παραγωγής και διακινήσεως ταινιών μέσω του ίδρυματος «Απόστολος Βαρνάβας» ή της προβολής της ταινίας και διανεσκασέτας του γιατρού Νάτανσον, «Η σιωπηλή κραυγή» από διάφορους όργανισμούς, σωματεία και συλλόγους.

Τρόποι διακινήσεως της παραγωγής: τό Βίντεο - Κλάμπ

Νεανικά ένοριακά κέντρα, πνευματικά κέντρα των Ί. Μητροπόλεων, αίθουσες χριστιανικών συλλόγων μπορεί ν' αποτελέσουν τους χώρους προβολής, συζητήσεων επί του περιεχομένου αλλά και ευαισθητοποιήσεως για την προετοιμασία και ανάδειξη νέων στελεχών.

Θά ήταν χρήσιμο να μελετηθεί ή περίπτωση ένός εκκλησιαστικού Βίντεο - Κλάμπ ή ένοριακής ταινιοθήκης. Ποιά μπορεί να είναι τά όρια και οι δυνατότητες λειτουργίας ένός βίντεο - κλάμπ στα πλαίσια μιας ένορίας ή ομάδος ένοριών ή ακόμα και Μητροπόλεως; Η ιδέα δέν προβάλλεται ως άπλησκέψη του γράφοντος. Προβάλλεται για να μελετηθεί ως προς την χρησιμότητα και τή λειτουργικότητά της. Όχι τόσο σαν αυτόματυνα του τηλεθεατή που δανείζεται από τό βίντεο - κλάμπ της γειτονιάς του ταινίες για να καλύψει τό ψυ-

χαγωγικό του «κενό», αλλά και ως έμπλουτισμός και σε πτυχές που είναι αδύνατο ή δέν θέλει κάποτε να καλύψει ένα κρατικό τηλεοπτικό κανάλι.

Γυρισμένη σε βίντεοκασέτα για παράδειγμα θά ήταν δυνατό να προβληθεί στο ένοριακό Βίντεο - Κλάμπ συνέντευξη του παπα - Γρηγόρη Καρανταή, που ύπηρετεί στο Διαλεκτό της Ί. Μητροπόλεως Καβάλας και δούλεψε σκληρά για να μαζέψει χρήματα και να καλύψει πολλές ανάγκες ανθρώπων που είχαν προβλήματα τις ήμέρες των έορτών. Η δράση του φαίνεται ότι δέν περιορίζεται στις έορταστικές περιόδους. Τό ρεπορτάζ δημοσίευσαν «Τά Νέα» και ό δημοσιογράφος κ. Σπύρος Άλεξίου τό προτείνει σαν ένα πολύ ένδιαφέρον θέμα για να γυρισθεί από την ΕΡΤ 1 ή 2. «Ό Αϊθασίλης φορούσε ράσα στην Ξάνθη» («Η Καθημερινή» 16.1.1986).

Πρός την κατεύθυνση της δραστηριοποίησης των ένοριών άς μου επιτραπεί να υπενθυμίσω ένα — τό τελευταίο — από τά πορίσματα - προτροπές του 10ου Ίερατικού Συνεδρίου της Ί. Μητροπόλεως Δημητριάδος που έγινε έφέτος: «Προμηθευτείτε παιγνίδια για τά παιδιά, βίντεο, τηλεόραση και ό,τιδήποτε άλλο σας διευκολύνει στο έργο σας. Ό τεχνικός αυτός έξοπλισμός σας είναι απαραίτητος όταν θέλετε να κάνετε σοβαρή δουλειά» («Ό Έφημέριος» 1/15 Ιανουαρίου 1986, άριθ. 1-2, σ. 32).

Άλλες πηγές τροφοδοτήσεως

Σ' αυτό τό σημείο θά ήθελα να ύποδείξω την ύψηλή ποιότητα και ποικιλία ταινιών που προβάλλονται στα πλαίσια της εκπαιδευτικής τηλεόρασης και που λόγω ώρων προβολής πηγαίνουν παρά τις επαναλήψεις κυριολεκτικά χαμένες.

Ταινίες παιδαγωγικού, ψυχολογικού, έγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα δέν τυγχάνουν της ανάλογης εκμεταλλεύσεως και προσοχής από τό παιδικό και τό ένθλικο κοινό. Θυμίζω πρόσφατες ταινίες για τό σώμα του ανθρώπου, τις ψυχολογικές του λειτουργίες, για την άγωγή των παιδιών, για τά Μετέωρα και τόν Μυστρά, που οι περισσότεροι άγνοούμε. Σε συνεννόηση με τις ΕΡΤ 1 και 2 θά ύπήρχε δυνατότητα μαγνητοσκόπησης και επαναπροβολής τους.

Με την ύπόδειξη που κάνω επιθυμώ άπλως να τονίσω, ότι δυστυχώς και ώρατα τυχόν προγράμματα μένουν άνεπιμετάλλετα λόγω ώρων προβολής τους ή και μη έγκαιρης προειδοποίησης του κοινού.

Δελτίο κριτικής παρουσιάσεως των προγραμμάτων

Η ομάδα για την οποία κάναμε λόγο θά μπορούσε να ζητήσει να βλέπει έγκαιρα όρισμένες ταινίες και να άσκει την ανάλογη κριτική παρουσίαση σε ειδικό δελτίο ή και στα ύπάρχοντα εκκλησιαστικά έντυπα για

νά ἐνημερώνει καὶ νά προειδοποιεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἡ κριτικὴ παρουσίαση τῶν προγραμμάτων θά μποροῦσε νά κινηθεῖ πρὸς τὶς ἀκόλουθες κύριες κατευθύνσεις:

- α) ὕπαρξη ἐκκλησιαστικῶν ἐκπομπῶν
- β) ἐκπομπές πού παρουσιάζουν τὴν πολιτιστικὴ μας παράδοση (Βυζάντιο, παραδοσιακὸς τρόπος ζωῆς, συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας σὲ διαφόρους τομεῖς)
- γ) ἐκπομπές πού ἐμφανίζουν ἀρνητικὲς θέσεις, γεγονότα καὶ ἀπόψεις ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησία
- δ) ἐκπομπές στὶς ὁποῖες προβάλλονται ἀξίες πού συμβαδίζουν μὲ τὶς ἀξίες καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς Ἐκκλησίας (φιλαλληλία, εἰρήνη, δικαιοσύνη κ.λπ.).

Κρινεται ὡς ἀπαραίτητη ἡ κατόπιν ἐπισταμένης παρακολούθησος ἀκριδῆς γνώση τοῦ προγράμματος, ὁ λεπτομερὴς κατὰ θέματα καταμερισμὸς του καὶ ἡ συναγωγὴ ἀναλόγων καὶ καταλλήλων συμπερασμάτων γιὰ τὴν πιδ πέρα μεθόδευση τῶν ἐνεργειῶν πού πρέπει νά ἀναληφθοῦν. Ἡ ὁμάδα αὐτὴ θά μπορούσε νά παρακολουθεῖ καὶ νά κρίνει ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐκπομπές πού θγαίνουν «στὸν ἀέρα» χωρὶς νά ἔχουν μαγνητοσκοπηθεῖ ἀπὸ πρῖν.

Προετοιμασία στελεχῶν

Γιὰ ὅλα αὐτὰ, βέβαια, πέρα ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν ἀνθρώπων πού εἶναι ἤδη εἰδικευμένοι, θά πρέπει νά ὑπάρξει πρόνοια γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴν ἀνάδειξη νέων ἀνθρώπων μὲ εἰδικὰ προγράμματα καταρτίσεως καὶ ἐπιμορφώσεως στὸ ἐσωτερικὸ καὶ μὲ ἀποστολὴ ὑποτρόφων στὸ ἐξωτερικὸ. Οἱ νέοι αὐτοὶ θά πρέπει νά χρησιμοποιηθοῦν ὅταν περατώσουν τὶς σπουδές

τοὺς ἀπὸ φορεῖς πού τοὺς ἀποστέλλουν ἢ ἀπὸ ἄλλους ὀργανισμοὺς πού θά ἔχουν τὴν ἀνάγκη τους.

Περατώνοντας τὴν εἰσήγησή μου ἐπιθυμῶ νά ὑπευθυμίσω τὴν φράση τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡ ὁποία τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν καὶ τῶν περιστάσεων ἔχει τὴν ἐφαρμογὴ της καὶ ἐδῶ: «Πράξις γὰρ θεωρίας ἐπίδασις». Γιὰ νά μπορέσουμε νά δοῦμε ἀπτά καὶ ὀρθὰ ἀποτελέσματα στὸν χῶρο τῆς Ραδιοτηλεόρασεως θά πρέπει νά ἔχουμε μαθηθεῖς πολὺ κατὰ τὴν πράξιν τῆς προετοιμασίας. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μας ἀντηχεῖ κυριολεκτικὰ ἐπίκαιρα ὅταν λέγει: «ὃς ἔχει ὅτα ἀκούειν ἀκουέτω» (Μάρκου δ' 9' 9' «ὅποιος ἔχει αὐτιά γιὰ ν' ἀκούει ἄς ἀκούει») καὶ «αὐτὸς πού ἔχει μάτια γιὰ νά βλέπει ἄς δεῖ» (Ἡσαίου ς' 9-10). Τί πιδ ὀδηγητικὴ κατὰλληξιν γιὰ μιὰ εἰσήγησιν μὲ τίτλο «Ραδιοτηλεόραση καὶ Ἐκκλησία» θά μπορούσε νά βρεθεῖ;

ΤΕΛΟΣ

9. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μπορεῖ νά παίξει ἓνα σπουδαῖο ρόλο.

10. Εἶναι εὐκαιρία νά ἐτοιμαστοῦν ξενόγλωσσα προγράμματα προοριζόμενα γιὰ τὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο τῆς Εὐρώπης τῶν δώδεκα. Οἱ προοπτικὲς τῆς ἄμεσης δορυφορικῆς λήψεως θά πρέπει νά μᾶς κινητοποιήσουν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσιν. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἔχει ἤδη κάνει σχετικὲς προσπάθειες προετοιμάζοντας πρωτότυπες ταινίες μὲ θέμα τὸ «Αἶγατο».

11. Ἡ εἰδηση μὲ σχόλια δημοσιεύτηκε στὸ περ. «Σύνδεσμος» στὸ τεῦχος Ἰανουαρίου 1986, σ. 9 καὶ «Ἐφημέριος» 1 Φεβρουαρίου, ἀριθ. 3, σ. 42.

12. Πρβλ. σχόλιο στὴ στήλιν «Ἐπίκαιρα» τοῦ «Ἐφημερίου» τῆς 15.3.1985, σ. 79 καθὼς καὶ σχετικὰ δημοσιεύματα τοῦ Δημήτρη Φερόση, ἰδιαίτερα τὶς σ. 32-43 τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου του στὴν ὑποσημείωσιν 7.

13. Πρβλ. λήμμα, «Λουκᾶς, ὁ Στεριώτης, Ὁσῖος» τοῦ Τάσου Θ. Πρωτόπουλου, στὴν Θ.Η.Ε. τόμο 8 (1966) στήλες 380-390.

ΔΡΑΜΑ ΘΕΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 87)

καὶ, διὰ τῆς ψυχῆς, εὐθὺς ἀμέσως ἠνώθη καὶ πρὸς τὸ σῶμα, τὸ δημιουργηθὲν διὰ τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Οὕτω νοοῦμεν, ὅτι ἐπραγματοποιήθη τὸ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (Ἰω. 1,14). Οὕτω νοοῦμεν τὴν σάρκωσιν τοῦ Ἐμμανουήλ, ἐν τῇ ἀπειράνδρῳ Παρθένῳ τοῦ Ἡσαίου (7,14). Οὕτω νοοῦμεν τὸ τοῦ Βαρούχ «ἐπὶ τῆς γῆς ὄφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη» (3,38), ἅτινα συνέθεσαν τὸ ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως τῶν «μελλόντων κληρονομεῖν σωτηρίαν» (Ἐδρ. 1,14)! Οὕτω νοοῦμεν, ὅτι τό, συναφές πρὸς τὴν Σάρκωσιν τοῦ Λόγου, Μυστήριον τῆς Παρθενίας τῆς Θεοτόκου, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἔτι τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου

Ἱερομάρτυρος Ἀντιοχείας, ὡς ἐν τῶν τριῶν «μυστηρίων σιγῆς» (Ἰγν. Πρὸς Ἐφεσ. IV) τῶν διαλαθόντων τὴν προσοχὴν τοῦ Σατανᾶ, δὲν τὸ ἐδίδασκον οἱ συνήθεις Κατηχηταὶ εἰς τοὺς συμπληροῦντας τὴν κατήχησίν των καὶ ἐρχομένους πρὸς τὸ Φῶτισμα (Βάπτισμα) κατηχομένους. Ἐν ἄκρῃ εὐλαβείᾳ καὶ μυστικότητι, τὸ ἀπεκάλυπτεν ὁ ἴδιος Ἐπίσκοπος, ὡς τὸ ἀγιώτατον τῶν πιστευτέων μυστηρίων τῆς σωζούσης Πίστεως. Οὕτω δὲ νοοῦμεν καὶ διατὶ ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν τριῶν δεκατετράδων γενεῶν τῶν προγόνων τοῦ Μεσσοῦ Χριστοῦ, προκειμένου γ' ἀποκαλύψῃ τὴν Γέννησίν Του, ἀλλάσσει ἀποτόμως ὕφος καὶ τρόπον ἐκφράσεως, μὲ ἐν, πολυσεύμαντον «δέ»: «Τοῦ δὲ Ἰησοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν! Προσκυνοῦμεν καὶ λατρεύομεν τὸ Μυστήριον. Ἀμήν.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ ΧΙΛΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚ. Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ
Δ/ντοῦ Ἐκκλ. Λυκείου Πατρῶν

Ἐνα ἄλλο ἐπίσης σύγχρονο φαινόμενο, πού ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανός δὲν πρέπει νὰ ἀγνοεῖ, ἀλλὰ νὰ τὸ υπολογίζει μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη προσοχή εἶναι ἡ ταυτοποίηση τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων. Ὅπωςδήποτε στὸν κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας πόλεμο ἐνώνονται, συμφιλιώνονται καὶ συναγωνίζονται καὶ οἱ πιὸ ἑτερογενεῖς καὶ ἑτερόκλητες σκοτεινὲς δυνάμεις...

2) Εἰδικότερα τώρα σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴ χιλιαστικὴ πρόκληση πρωταρχικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ γίνῃ κατ' ἀρχὴν στὴν πλατεῖα διαστρωμάτωση τοῦ λαοῦ μας σοβαρὴ καὶ υπεύθυνη ἐνημέρωση. Προβάλλεται πραγματικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη στὴν Ἑλλάδα τοῦ 1985 νὰ ἀνησυχήσουμε καὶ νὰ ἐνδιαφεροῦμε γιὰ τὴ χιλιαστικὴ πρόκληση ὅσο, τουλάχιστο, καὶ γιὰ τὴν οικονομικὴ κρίση. Ἡ ὅποια ἀδιαφορία ἢ ἀβελτηρία μας ὄχι ἀπλᾶ εἶναι ἐλέγχσιμη, ἰδιαίτερα — ἂν θέλετε — γιὰ μᾶς τοὺς Κληρικούς, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὴ. Δὲν δικαιωνόμαστε οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ ἐπαναπαυόμαστε στὴν ἀκτινοβολία τῆς Ὁρθοδοξίας μας, πού σημειώσαμε στὴν ἀρχή, καὶ στὴν πατροπαράδοτη δόξα τῆς πατρίδας μας, γιὰτὶ ἀπλᾶ δὲν κάναμε τὸ δικό μας καθήκον καὶ ἐμφανίζομαστε πολλὰς φορές σὰν νὰ εἴμαστε ἄνθρωποι μειωμένου ψυχισμοῦ.

3) Εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνομε πάντοτε διάκριση ἀνάμεσα στὴν Ἐταιρία τῆς Σκοπιᾶς καὶ στοὺς δύστυχους «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωῦᾶ», οἱ ὁποῖοι, ὅπως καὶ πιὸ πάνω σημειώσαμε, εἶναι θύματά της. Ἄν ἀφήναμε γιὰ λίγο τὴ φαντασία μας νὰ δεῖ τὰ πράγματα ὅπως εἶναι καὶ ὅπως στὴν πραγματικότητά λειτουργοῦν οἱ μηχανισμοὶ τῆς Ἐταιρίας θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε μὲ βεβαιότητα ὅτι πίσω ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους πού στέκονται στὶς γωνιές, στὰ πεζοδρόμια, σὲ κάθε «πέρασμα» καὶ τρέχουν ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα καὶ κρατοῦν καὶ μοιράζουν μὲ τόση ἐπιμονὴ καὶ φορτικότητά τὰ χιλιαστικὰ φυλλάδια ὑπάρχει ἡ ἑταιρία μὲ τὸν βούρδουλα, πού καθηλώνει ἢ μετακινεῖ τὰ θύματά της σὰν ρομπὸτ γιὰ ὄρες δλόκληρες.

4) Χρειάζεται νὰ γίνῃ κοινὴ συνείδηση ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὅτι ὅλοι μας μπορούμε καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἀφυπνισθοῦμε καὶ νὰ ἀντιδράσουμε σωστά στὴ χιλιαστικὴ πρόκληση καὶ στὴν εὐελιξία τοῦ χιλιαστικοῦ ψεύδους νὰ ἀντιτάξουμε τὴ σταθερότητα τῆς ἀλήθειας. Τὰ προσωπικὰ προσόντα μπαίνουν σὲ δευτέρη μοῖρα. Σὲ πρώτη μοῖρα μπαίνει ἡ σταθερότητα καὶ ἡ συνέπεια στὴν Ὁρθόδοξή πίστη καὶ ζωὴ καθὼς καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στὴν Ἑλλάδα. Ὁ τρόπος πού ἐνεργοῦν οἱ χιλιαστές καὶ ἡ ποιότητα τῆς διδασκαλίας τους ἀ-

τόματα καθορίζουν τὴ στάση ὄχι μόνο κάθε Ὁρθόδοξου Χριστιανοῦ ἀλλὰ καὶ κάθε Ἑλληνα, ἔστω κι ἂν τύχει νὰ διάκειται ἀδιάφορα ἢ καὶ ἐχθρικὰ ἀκόμη πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἴσως χρειάζεται νὰ υπογραμμισθεῖ ὅτι ὅποιαδήποτε πεζοδρομιακὴ ἀντιμετώπιση τῶν χιλιαστῶν φέρνει, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα γιὰτὶ ἀφ' ἐνὸς ἐπιπεδοποιεῖ τὸ πρόβλημα χωρὶς νὰ τὸ λύει καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς «ἠρωσοποιεῖ». Πετυχαίνουν, δηλαδὴ, ἐκείνο πού ἐπιδιώκουν. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι πρέπει νὰ ἐργαζόμαστε μὲ ὀρθοφροσύνη καὶ ἀποτελεσματικότητά πάντοτε καὶ γιὰ ὅλα τὰ θέματα, ἰδιαίτερα ὅμως στὶς ὅποιες ἀντιαιρετικὲς μας προσπάθειες. Τὸ ζήτημα τῆς ἀντιμετώπισης τῶν αἵρετικῶν καὶ μάλιστα τῶν χιλιαστῶν εἶναι ἰδιαίτερα λεπτὸ καὶ εὐαίσθητο καὶ ἀπαιτεῖ προσεκτικούς καὶ λεπτοὺς χειρισμοὺς καὶ μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη σοβαρότητα.

Τὴ χιλιαστικὴ πρόκληση θὰ τὴν ἀντιμετωπίσουμε μὲ μέσα πνευματικά. Ὁφείλομε νὰ ἀντιτάξουμε ὄχι ἡθικοβερμπαλιστικὲς συνταγὲς ἀλλὰ μαρτυρία Ὁρθόδοξης ζωῆς. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι παρούσα καὶ δίνει νόημα στὸν ὅποιο ἱστορικὸ χῶρο καὶ χρόνον μὲ τὴ μαρτυρία τῆς ἀγιότητος. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι καὶ ὁ μοναδικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο καταξιώνεται καὶ σώζεται ὁ κόσμος.

Ἡ Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία σεβόμενη πάντοτε τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, πού, ὁ χιλιαστικὸς πολυεθνισμὸς μὲ τοὺς συνοδοιπόρους του ὄχι μόνο τὸ ἀφυδατώνει ἀπ' τοὺς πλούσιους χυμοὺς της, ἀλλὰ κυριολεκτικὰ τὸ κωφελεῖ, στοχεύει πάντοτε νὰ διαφυλάξει τὴν Ὁρθόδοξή πίστη ἀνόθευτη γιὰτὶ αὐτὴ μόνη μπορεῖ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἐσχατολογικὴ του προοπτικὴ σὲ μιὰ στιγμὴ μάλιστα πού ἡ μὲν Ἀνατολὴ τὸν ἔχει θυσιάσει στὴ δομῆ, ἡ δὲ Δύση στὴν εὐημερία.

Γι' αὐτὸ ἡ Ὁρθοδοξία, πού βλέπει πάντοτε μὲ διορατικότητά τὸ μέλλον τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ μόνη πού μπορεῖ νὰ δίνει ψυχὴ στὸν ἐξελισσόμενο κόσμο καὶ νὰ κάνει τὴν Ἑλλάδα καρδιὰ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ

5) Ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ, τέλος, νὰ σημειώσουμε ὅτι ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀναδιοργάνωσης καὶ ἀναθέρμανσης τῆς ἀντιαιρετικῆς ποιμαντικῆς σὲ κάθε ἐνορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν — πρῶτα στὴ δική μου* τὸ πρόβλημα ἐκεῖ ἐπικεντρώνεται, στὴν ἐνορία. Γι' αὐτὸ ὁ Σεβασμιώτατος ποιμενάρχης μας εὐχαρίστησε δέχθηκε καὶ ἐπευλόγησε πρῶτατος τοῦ ὁμιλοῦντος γιὰ συγχρότησιν ἐπιτελεῖο ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνα, στὸ ὁποῖο θὰ προεδρεύει ὁ ἴδιο ὁ Σεβασμιώτατος.

Πρωταρχικὸς στόχος τοῦ ἐπιτελικοῦ αὐτοῦ ὄργανου θὰ εἶναι ἡ διοργάνωση ἀντιαιρετικῶν σεμιναρίων, νὰ γίνῃ υπεύθυνη ἐνημέρωση, ἰδιαίτερα πάνω στὸ θέμα τοῦ Χιλιασμοῦ, καὶ νὰ δοθοῦν οδηγίες καὶ κατευθύνσεις γιὰ μιὰ ἄμση, μεθοδευμένη καὶ ἀποτελεσματικὴ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 76 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΣ ΙΘΑΓΕΝΟΥΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ Κ. ΤΣΙΡΚΑ
(Nairobi - Kenya)

Ὁ π. Ἰάκωβος ΚΙΗΙΚΟ, χειροτονήθηκε ἰώρα τελευταία ἀπὸ τὸν Τοποτηρητὴ τῆς Ἱεραίας Μητροπόλεως Εἰρηνοπόλεως (Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς) Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιο καὶ ἄρχισε ἀμέσως τὸ ἱεραποστολικό του ἔργο.

Πρὸς χάριν τῶν εὐλαβεσιῶν κληρικῶν στὴν Ἑλλάδα, μεταφέρω ἓνα κομμάτι στὸν «Ἐφημέριον», ἀπὸ τῆς δράσης τοῦ π. Ἰακώβου καὶ ἐλπίζω πὼς ὅποιοι διαβάσουν τὸ κείμενο αὐτό, ἂν μὴ τι ἄλλο, θὰ προσευχηθοῦν γιὰ τὸν π. Ἰάκωβο καὶ γιὰ ὅλους τοὺς Ἱεραποστολούς, ἰθαγενεῖς καὶ μὴ.

Τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωί, μετὰ τὸν Ὁρθρο, ὁ π. Ἰάκωβος θὰ πάει στὸν Ταμία νὰ ζητήσει τὰ εἰσιτήρια γιὰ τὴν περιοδεία του στὴν περιοχή τῆς λίμνης NAI-VASHA. Ὑστερα θὰ ἐλέγξει τὴν ἱεραποστολικὴ βαλίτσα (ἂς εἶναι καλὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἔδωσαν χρήματα γιὰ νὰ κατασκευαστοῦν εἰδικές ἱεραποστολικές βαλίτσες) εἶναι ὅμως τόσο λίγες ποὺ δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ ὅλους τοὺς Ἱερεῖς, ἂν ὑπάρθουν ὅλα μέσα καὶ σὲ λίγο μὲ τὸ πλατὺ του χαμόγελο, θὰ χαιρετήσει καὶ θὰ διασπείρει νὰ φτάσει στὸ Σταθμὸ τῶν ὑπεραστικῶν Λεωφορείων, ἀφοῦ ἀλλάξει δύο ἀστικά. Ὅταν φτάσει στὴ NAIIVASHA θὰ εἶναι πλέον μεσημέρι καὶ ἀφοῦ πάρει κάποιον πρόχειρο γεῦμα —εἶναι βλέπετε καὶ Παρασκευὴ καὶ πρέπει νὰ τηρηθεῖ ἡ νηστεία τῆς ἡμέρας— θὰ τρέξει νὰ ὀρεῖ κανένα ἡμιφορηγὸ ποὺ πηγαίνει πρὸς τὸ NGATI.

Αὐτὴ τὴ φορὰ στάθηκε τυχερός, γιὰτὶ κατὰ τις 3 τὸ ἀπόγευμα ἓνα φορτοταξὶ πῆγαινε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Μοιράζεται τὸ κάθισμα μὲ δύο ἄλλους ἔχοντας στὰ γόνατά του τὴ βαλίτσα μὲ τὰ ἱερά σκευή, διότι δὲν θέλει νὰ τὰ φορτώσει μὲ τὰ ἄλλα πράγματα καὶ ὕστερα ἀπὸ δύο

ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ δράση. Στὰ σεμινάρια αὐτὰ θὰ κληθοῦν νὰ βοηθήσουν καὶ λαϊκοὶ Θεολόγοι ποὺ θὰ ἐπιθυμοῦσαν.

Εὐχηθεῖτε, Σεβασμώτατοι, ὁ Κύριός μας διὰ πρεσβειῶν τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, νὰ φωτίσει τοὺς πεπλανημένους νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ὁρθόδοξον πίστην καὶ ζωὴν, ἐμᾶς δὲ νὰ στηρίξει καὶ νὰ ἐνισχύει ὥστε ἡ ζωὴ μας νὰ εἶναι πάντοτε Ὁρθόδοξον δυναμικὴ μάρτυρία γιὰ τὴν μεταμόρφωση τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τὴν δόξα τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνητοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας. (ΤΕΛΟΣ)

ὥρες κοπιαστικὸ ταξίδι φτάνει κατάκοπος καὶ γεμάτος σκόνη στὸν προορισμό του.

Οἱ χριστιανοὶ θὰ δοῦν τὸ αὐτοκίνητο ἀπὸ μακριὰ καὶ θὰ σπεύσουν νὰ προῦπαντήσουν τὸν πάτερ. Ἐκεῖνος θὰ τοὺς χαιρετήσει ὅλους διὰ χειραφίας καὶ ἐκεῖνοι θὰ τοῦ φιλήσουν τὸ χέρι μὲ σεβασμό. Ἀκόμη καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ θὰ στριμωχτοῦν, θὰ τρυπώσουν καὶ τελικὰ θὰ φτάσουν στὸν πάτερ στὸν ὅποιο θὰ τείνουν τὸ χεράκι τους γιὰ χαιρετισμό.

Ὅλοι μαζί σχηματίζουν μιὰ παράταξη καὶ μὲ τραγούδια κατευθύνονται πρὸς τὸ Ναό, ποὺ ἀπέχει 20' ἀπὸ τὴν στάση, γιὰ τὸν Ἑσπερινό. Στὸ δρόμο ὁ Κατηχητὴς θὰ ὑπενθυμίσει στὸν π. Ἰάκωβο πὼς σήμερον εἶχει νὰ κάνει καὶ βαπτίσεις. Ἐκεῖνος κοιτάζει τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ κάποια λύπη τοῦ λέει: «Τώρα πιά εἶναι ἀδύνατο, γιὰτὶ ὁ ἥλιος κοντεύει νὰ βασιλέψει καὶ φῶς δὲν ὑπάρχει, ἂς τίς ἀναβάλουμε γιὰ αὔριον».

Ἐν τῷ μεταξύ φτάνουν στὸ Ναό, ὅπου καὶ οἱ ὑπόλοιποι Ἐνορίτες εἶναι συγκεντρωμένοι καὶ τοὺς περιμένουν. Σχηματίζουν καὶ αὐτοὶ μιὰ παράταξη καὶ ὅλοι μαζί μπαίνουν στὸ Ναὸ κάνοντας τὸ σταυρὸ τους καὶ προσκυνώντας τὴν Εἰκόνα τοῦ Προδρόμου, στὸν ὅποιον εἶναι ἀφιερωμένος ὁ Ναός. Κάθονται στοὺς ξύλινους πάγκους καὶ περιμένουν νὰ ἀρχίσει ἡ Ἀκολουθία.

Ὁ π. Ἰάκωβος ἀνοίγει τὴ βαλίτσα, βγάζει τὸ κάλυμμα τῆς Ἁγίας Τραπέζης, τοποθετεῖ τὰ κηροπήγια μὲ τὰ κεριά, κρεμάει τὸ θυμιατὸ καὶ φοράει τὸ Ἐπιτραχήλι του. Πρὶν ἀρχίσει, ἔρχεται ὁ Ἐπίτροπος καὶ ὁ Κατηχητὴς κρατώντας ἀπὸ ἓνα τριμμένο καὶ ξεθωριασμένο ἀντερὶ στὰ χέρια τους καὶ ζητοῦν εὐλογία ἀπὸ τὸν πάτερ, διότι πρόκειται νὰ κάνουν τὸν Ἀναγνώστη.

Μετὰ τὸ «Εὐλογητὸς» ἓνα πολύστομο «Ἀμήν» ἀκούγεται ποὺ κάνει τὴν ξύλινον παράγκα καὶ τοὺς τσίγκους τῆς στέγης (αὐτὸς εἶναι ὁ Ναός) νὰ τρίβουν. Ὁ Ἀναγνώστης θὰ διαβάσει τὸν Προοιμακὸν καὶ μετὰ τὰ Εἰρηνικά καὶ τὴν Ἐκφώνηση, στὰ ὅποια σύσσωμος ὁ λαὸς ἀπαντᾷ, ψάλλον ὅλοι μαζί τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα...».

Πρὶν τελειώσει ὁ Ψαλμός, ὁ π. Ἰάκωβος κάνει τὴν εἴσοδο. Δὲν ἔχουν ἀκόμη μεταφραστεῖ τὰ τροπάρια στὴ γλώσσα τους. Ἡ ομάδα ποὺ εἶναι ἐπιφορτισμένη μὲ τίς μεταφράσεις ἐργάζεται πολὺ σκληρὰ γιὰ νὰ μεταφράσει τὰ κυριώτερα: Θ. Λειτουργία, Βάπτισμα, Γάμο, Κηδεῖα - Μνημόσυνα, Ἑσπερινό, Ὁρθρο κ.λπ. Ἐπειτα εἶναι καὶ τὸ θέμα τῶν γλωσσῶν. Ὑπάρχουν

52 τοπικές διάλεκτοι· σέ ποιά ἀπ' ἄλλες νά γίνει ἡ μεταφράση;

Ὁ Ἀναγνώστης διαβάζει τὸ «Φῶς Ἰλαρόν...» καὶ ὄλοι μαζί φάλλουν τὸ Προκείμενο. Ὁ Ἐσπερινὸς συνεχίζεται κανονικά καὶ τὸ «Νῦν ἀπολύεις...» ὄλοι μαζί πάλι, τὸ λένε ψαλτά. Ἀκολουθεῖ τὸ Τρισάγιο κ.λπ. καὶ ἀντὶ γιὰ ἀπολυτίκιο φέλγουν τὸ «Εὐλόγητός εἶ, Χριστέ...». Ὁ π. Ἰάκωβος κάνει τὴν Ἀπόλυση καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ «Δι' εὐχῶν...» κάνει τὸ κήρυγμά του καὶ τοὺς ἀνακοινώνει τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα.

Μαζεύει καὶ πάλι τὰ ἱερά σκεύη καὶ ἄμφια, τὰ τοποθετεῖ στὴ θαλίτσα καὶ κατευθύνεται στὸ σπῆτι πού θὰ φιλοξενηθεῖ. Ἐκεῖ τὸν περιμένει ζεστὸ τσάι καὶ ἀρκετὴ παρέα ἀπὸ τοὺς γέροντες τῆς Ἐγορίας, οἱ ὁποῖοι θέλουν γὰ τὸν ρωτήσουν γιὰ πολλὰ πράγματα καὶ γὰ τοὺς ἐξηγήσει ἀκόμη περισσότερο αὐτὰ πού τοὺς εἶπε στὸν Ἐσπερινό. Μερικοὶ «Μάρθε» τὸν ρωτοῦν τί ἔκανε τὸ Κέντρο γιὰ τὸ Νηπιαγωγεῖο τους. Ἀλλὰ τὸ Κέντρο ἐλλεῖπει μέσων δὲν μπορεῖ νὰ προχωρήσει στὴν κατασκευὴ μιᾶς παράγκας μὲ δυὸ αἰθουσες, πού θὰ χρησιμεύσει γιὰ Σχολεῖο, παρ' ὅλον ὅτι ξέρεي πὼς τὸ Νηπιαγωγεῖο καὶ τὸ Σχολεῖο στὴν Ἐγορία εἶναι ἐκεῖνα πού ἔχει μόνο συγκρατοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐξάνουν τοὺς Ἐγορήτες. Ἀς ἐλπίσουμε πὼς κάποια ἢ κάποιες Ἐγορίες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἢ κάποια Σχολεῖα θὰ θελήσουν νὰ υἱοθετήσουν ἕνα ἀπὸ τὰ Νηπιαγωγεῖα μᾶς στέλλοντάς μας τὰ ἀπαραίτητα ἔξοδα —μέσω τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας— γιὰ τὸ χτίσιμο μιᾶς «παράγκας» δύο ἢ τριῶν αἰθουσῶν. Ἄλλοι πάλι θὰ ζητήσουν νὰ τοὺς χτίσουμε πέτρινη Ἐκκλησία. Ἡ Ἐγὼση Μητέρων θὰ ζητήσῃ νὰ τοὺς στείλουμε τίς πρώτες ὕλες γιὰ τὰ χειροτεχνήματα πού κάνουν καὶ σέ ὅλα αὐτὰ ὁ π. Ἰάκωβος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ δίνει ἀπαντήσεις ἢ νὰ δικαιολογεῖ τὴν κατάσταση, παρ' ὅλη τὴν κόυρασὴ του.

Ἡ ὥρα περνάει καὶ οἱ ἀχιστὲς πατάτες, ἀνακατεμένες μὲ ξερὰ μπαρμπουνοφάσουλα καὶ καλαμπόκι

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη»

★ πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο πού ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (200 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Πάντα τὰ Ἔθνη», Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

θραστὸ ἔρχονται στὸ τραπέζι. Οἱ περισσότεροὶ ἀποσύρονται διακριτικὰ καὶ μένουν οἱ Ἐπίτροποι μὲ τὸν Κατηχητή. Ὁ π. Ἰάκωβος εὐλογεῖ τὴν τράπεζα καὶ μετὰ τὸ φαγητὸ ἔρχονται καὶ οἱ ἄλλοι· ὄλοι μαζί διαβάζουν τὸ Ἀπόδειπνο, πού καὶ αὐτὸ ἔχει μεταφραστεῖ στὴ γλώσσα τους. Ὑστερα ἀποσύρονται γιὰ ὕπνο καὶ ὁ π. Ἰάκωβος θὰ κάνει τὴν προσωπικὴ του προσευχή: «Θεέ μου, σ' εὐχαριστῶ. Εἶμαι τώρα Ἱερέας Σου. Ἀκούω τὸν πόνου τοῦ λαοῦ Σου ἀπὸ πολὺ κοντά. Αἰσθάνομαι τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς σου στὸ αὐτί μου. Βλέπω τὰ προβλήματα τους —πού εἶναι καὶ δικὰ μου προβλήματα— νὰ εἶναι πολὺ καυτά. Ἐσὺ θὰ δώσεις λύση, Ἐσὺ θὰ δώσεις ἀπάντηση, Ἐσὺ θὰ φωτίσεις τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀκούσουν τὴ φωνή μας, Ἐσὺ θὰ ὀδηγήσεις τὰ δέγματα καὶ ἄλλων Ἱεραποστολῶν νὰ ἐπισκεφτοῦν καὶ νὰ βοηθήσουν τὴ Χώρα μας, στὴν ὁποία ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι τόσο νέα, ἀλλὰ μᾶς φαίνεται πολὺ παλιά καὶ αἰσθανόμαστε σὰν νὰ ἦταν ἀνέκαθεν ἡ Ἱερὴ σκεία μας. Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πού μὲ ἀκουσες. Σ' εὐχαριστῶ πού μ' ἀκούς. Ἀμήν».

* * *

Σάββατο πρωὶ καὶ ὁ π. Ἰάκωβος σηκώνεται νωρὶς γιὰ νὰ εἰτοιμάσει τὰ πάντα, ὥστε στίς 8.30' νὰ ἀρχίσει ὁ Ὀρθρος χωρὶς καθυστέρηση. Παίρνει καιρὸ, ντύνεται, κάνει τὴν Προσκυμιδὴ, εὐλογεῖ καὶ πάλι τὰ τριμμένα ἀντερὰ τῶν Ἀναγνωστῶν καὶ ἀρχίζει τὸν Ὀρθρο. Ὁ κόσμος παρακολουθεῖ ἀπὸ τὴ Φυλλάδα καὶ δὲν παραλείπουν τίποτε. Λένε τὰ Ἀναστάσιμα Εὐλογητήρια, φέλγουν τὸν πεντηκοστὸ ψαλμὸ —ὅπως γίνεται τὴν Κυριακὴ— καὶ τὴν ἐννάτη ᾠδὴ καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν μικρὴ Συναπτὴ φάλλουν τὴ Δοξολογία (Καθίσματα, Κανόνες, Μηρολόγιο, Ἐξαποστειλάρια καὶ Αἶνοι δὲν ἔχουν ἀκόμα μεταφραστεῖ).

Πρὶν ἀπὸ τὸ «Εὐλογημένη...» ὄλοι μαζί φάλλουν τὸ «Σήμερον σωτηρία...» καὶ ἀρχίζει ἡ Λειτουργία μὲ τὴ συμμετοχὴ ὄλων. Ἀπὸ τὸ πρῶτο «Ἀμήν» μέχρι τὸ τελευταῖο τοῦ «Δι' εὐχῶν...», ὁ λαὸς εἶναι ἐκεῖνος πού ἀπαντᾷ στίς ἐκφωνήσεις τοῦ π. Ἰακώβου. Τὸ Χερουδικό, τὸ «Πιστεύω...», τὸ «Πάτερ ἡμῶν...», τὸ Κοινωνικὸ θὰ τὰ πεῖ ὁ λαὸς (μικροὶ - μεγάλοι).

Ἡ ὥρα τῆς Θείας Κοινωνίας εἶναι μιὰ μυσταγωγία. Ὅλοι μαζί φάλλουν τὸ «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε...» καὶ ἕνας - ἕνας προσέρχεται στὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς. Πρῶτα τὰ παιδιά, ὕστερα οἱ γυναῖκες καὶ τέλος οἱ ἄντρες. Ὅλοι τους «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

Ὁ π. Ἰάκωβος ξέρει καλὰ τὴ «δουλειά» του. Τὸ πρωὶ «ἔβγαλε» μεγάλο Ἀμνὸν καὶ ἔβαλε ἀρκετὸ νάμα στὸ Ἅγιο Ποτήριο, πού εἶναι καὶ ἄκρῃ μεγάλο —σύμφωνα μὲ τὴν εἰδικὴ παραγγελία— γιὰ νὰ φτάσει γιὰ ὄλους. Κάποιος ἀπὸ τοὺς Ἀναγνώστες θὰ κρατᾷ τὸ Ἅγιο Μανδύλιο γιὰ νὰ διευκολύνει τὰ παιδιά καὶ ἄκρῃ πού χρειάζονται βοήθεια γιὰ νὰ κοινωνήσουν.

Πρὶν ἀπὸ τὸ «Δι' εὐχῶν...» ὁ π. Ἰάκωβος κάνει τὸ κήρυγμά του καὶ παίρνει ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἡμέρας, γιὰ νὰ τονίσει ὀρισμένα πράγματα πού

έχει στο νοῦ του. Ὑστερα ἀπευθύνεται «πρὸς τοὺς πρὸς τὸ Ἅγιον φῶτισμα εὐτρεπιζομένους», στοὺς ὁποίους τονίζει τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνακοινώνει πῶς μετὰ τὸ Βάπτισμα θὰ πάρουν καὶ αὐτοὶ —γιὰ πρώτη φορά— τὴ Θεία Κοινωνία.

Στὸ ἡμερολόγιό του ὁ π. Ἰάκωβος γράφει γι' αὐτὴ τὴν ἡμέρα: «Ἐίχα ἕνα φόβο καὶ σκεπτόμουν αὐτὸ ἂν θὰ τὰ καταφέρω νὰ κάνω τίς Βαπτίσεις. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού θὰ τελοῦσα αὐτὸ τὸ Μυστήριον. Ἡ σκέψη ἕμως πῶς με τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ γίνομαι καὶ ἐγὼ ἕνας «συνεργάτης» Του, μοῦ ἔδωσε τόσο θάρρος καὶ τέτοια πεποίθησι, πού ὄχι μόνο δὲν ἔκανα κανένα λάθος, ὄχι μόνο δὲν κουράστηκα, πού θάρτισα πάνω ἀπὸ δεκαπέντε παιδάκια, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρὸ παντὸς ἐκείνη τὴ στιγμὴ αἰσθάνθηκα πῶς ἤμουν καὶ ἐγὼ ἕνας Ἀπόστολος ἀνάμεσα στοὺς ἀδελφούς μου τοὺς Ἀφρικανούς. Παλαιὰ νόμιζα πῶς Ἱεραπόστολοι εἶναι μόνο οἱ λευκοί. Ἀπὸ σήμερα ἔνωσα πῶς καὶ ἐμεῖς οἱ Ἀφρικανοὶ Ἱερεῖς εἴμαστε καὶ μπορούμε νὰ γίνουμε Ἱεραπόστολοι. Ἄς εἶναι δοξασμένο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, Ἀμήν».

Ἄλλὰ ὁ π. Ἰάκωβος δὲν τέλειωσε ἐδῶ τὴν ἀποστολή του. Αὐτὴ εἶναι ἡ μισή. Πρέπει νὰ πάει καὶ σὲ ἄλλη Ἐνορία, γιὰ νὰ λειτουργήσει ἐκεῖ τὴν Κυριακή. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βιαστεῖ. Νὰ φάει καὶ νὰ φύγει (γιὰ ξεκούραση δὲν γίνεται λόγος, δὲν ὑπάρχει χρόνος). Ἡ ὥρα εἶναι ἤδη 3 τὸ ἀπόγευμα καὶ ἡ ἄλλη Ἐνορία ἀπέχει τρεῖς ὥρες μετὰ τὰ πόδια. (Συγκοινωνία δὲν ὑπάρχει γιὰ ἔκει τὸ Σαββατοκύριακο).

Δυὸ νέοι ἀκολουθοῦν τὸν π. Ἰάκωβο καὶ τὸν συνοδεύουν μέχρι τὸ KIMUNDI, ὅπου φτάνουν μετὰ τίς 6. Ἐδῶ οἱ Ἐνορίτες εἶναι πιά λίγοι, ἀλλὰ ὁ ἐνθουσιασμός εἶναι ὁ ἴδιος μετὰ ἔκεινον τοῦ NGATI. Ὁ π. Ἰάκωβος ἐπαναλαμβάνει τὸ πρόγραμμα τῆς προηγουμένης Ἐνορίας — ἐκτὸς ἀπὸ τίς Βαπτίσεις.

* * *

Τὴ Δευτέρα πρωὶ - πρωὶ κατεβαίνει καὶ πάλι πεζῇ μέχρι τὸ δημόσιο δρόμο μέχρι πού νὰ βρεῖ κάποιο μέσο νὰ τὸν μεταφέρει μέχρι τὴ NAIVASHA. Ἀπὸ ἔκει καὶ πέρα εἶναι πιά εὐκόλο, γιατί περῶνε πολλὰ λεωφορεῖα γιὰ τὸ NAIROBI.

Βράδυ σχεδὸν φτάνει ὁ π. Ἰάκωβος στὸ Σεμιγάριο καὶ ἡ πρώτη του δουλειὰ εἶναι νὰ κάνει ἕνα ντους, γιὰ νὰ καθαριστεῖ λίγο, ὕστερα θὰ φάει καὶ θὰ ἀναπαυθεῖ, γιὰ νὰ εἶναι ἕτοιμος τὴν Τρίτη νὰ πιάσει δουλειά. Ἄ, γαί, ξέχασα νὰ σημειώσω, πῶς ὁ π. Ἰάκωβος ἐργάζεται σάν ὁδηγός, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ζήσει τὴν παπαδιά καὶ τὰ ἑπτὰ παιδιὰ τους. Ἡ Μητρόπολη —δυστυχῶς— δὲν ἔχει τὰ μέσα γιὰ νὰ μισθοδοτήσει τοὺς Ἱε-

Γιὰ 8,τι ἀφορὰ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ρεῖς, ἀπλῶς τοὺς δίνει ἕνα συμβολικὸ ποσό, γιὰ νὰ ἔχουν κάποια ἐπαφή καὶ σύνδεσμο μαζί της.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐπιτρέψτε μου μερικὲς σκέψεις: Ἄν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα οἱ μεγάλες Ἐνορίες —ἢ οἱ Ἐνορίες πού ἔχουν Ἱερεῖς μετὰ μεγάλη καρδιά καὶ ἐνδιαφέροντα γιὰ τὴν Ἱεραποστολή— ἀνελάμβαναν τὴ μισθοδοσία ἐνὸς Ἱθαγενοῦς Ἱερέως - Ἱεραποστόλου, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ μπορούσαν νὰ προσφέρουν περισσότερα καὶ τὸ ἔργο τῆς διαδόσεως τῆς Ὁρθοδοξίας στοὺς Ἀφρικανούς ἀδελφούς μας θὰ εἶχε πολὺ μεγαλύτερη ἐπιτυχία. Ἄς εὐχηθοῦμε καὶ ἄς ἐλπίσουμε πῶς «τὸ ὑμῶν περίσσειμα» θὰ πάει «εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα... ὅπως γένηται ἰσότης» (Β' Κορ. η' 14).

Ὁ π. Ἰάκωβος τὴν ἐπόμενη Παρασκευὴ θὰ ἐγκαταλείψει καὶ πάλι τὸ τιμόνι, γιὰ νὰ πάρει στὰ χέρια του τὸ πηδάλιο τῆς Ἱεραποστολῆς.

Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογεῖ τὸν π. Ἰάκωβο καὶ ὅλους τοὺς Ἱθαγενεῖς Ἱερεῖς - Ἱεραποστόλους.

Νέες ἐκδόσεις
τῆς
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἁγίου Γρηγορίου
ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΥΣ
(Μετάφραση - Σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσαλη)

★

Μιχάλη Μακράκη
Η ΛΥΤΡΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ
ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ Φ. ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

★

Π. Β. Πάσχου
Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

★

Ἰ. Μ. Χατζηφώτη
ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

★

Πιπίνας Τσιμικάλη
Ο ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ
ΚΑΙ Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΟΜΠΡΕΛΛΑ

★

Νίκου Ἀρβανίτη
ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

★

Κασσιανῆς Πανουτσοπούλου
ΓΟΡΓΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ
(Λαογραφικὰ παραμῦθια)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

‘Ο «πατριάρχης» τῆς Ρόδου.

ΔΙΑΒΑΣΑΜΕ σὸν Τύπο: «Τὸ δωδέκατο παιδί του ἀπέκτησε ὁ 57χρονος φαράς, Βασίλης Καραγιάννης. Ἡ γυναίκα του γέννησε ἕνα χαριτωμένο ἀγοράκι, πὸν θὰ ὀνομασθεῖ —ὅπως εἶπε ὁ εὐτυχημένος πατέρας— Δωδεκανήσιος, γιὰ νὰ τιμηθεῖ ἡ ἰδιαιτέρα του πατρίδα, ἡ Δωδεκάνησος...».

Ἐλαμπε ἀπὸ εὐτυχία, ὁ Βασίλης Καραγιάννης, πὸν ἔγινε πατέρας γιὰ δωδέκατη φορὰ, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ 47χρονη γυναίκα του. Ὁ φαράς ἀπὸ τὸ χωριὸ Κρητηρία τῆς Ρόδου —πὸν ἀπασχολεῖται ἡμειπαγγελματικά καὶ μὲ τὴ φωτογραφία ἀν καὶ εἶναι μονόχειρας— ἔχει σήμερα ἐπὶ γιούς, πέντε κόρες καὶ ἔξι ἐγγόνια. Τὸ μεγαλύτερο παιδί του εἶναι 27 χρόνων καὶ τὸ μικρότερο μόλις μερικῶν ἡμερῶν.

Ὁ μεγαλύτερος πολύτεκνος τῆς Δωδεκάνησου, δὲν ἔχει κανένα παράπονο ἀπὸ τὴ ζωὴ. «Τὰ θγάζω πέρα μιὰ χαρά. Παίρνω κι ἕνα ἐπίδομα γιὰ τὰ ἀνήλικα παιδιά καὶ τὰ βολεύω σὸ χωριό. Ἐχω ἀλλάξει μέχρι τώρα 22 επαγγέλματα, ἀλλὰ δὲν ἔχω κανένα παράπονο», λέει ὁ Καραγιάννης.

Κάποιοι —πολλὲς φορὲς εὐκατάστατοι— προφασίζονται ἀδυναμία νὰ θρέψουν ἕνα - δυὸ παιδιά...

—Πῶς;

Προδοσία Ὁρθοδοξίας.

ΜΗΠΩΣ ἡ Ὁρθοδοξία μας περιορίζεται εἰς μερικὸν μόνον ἐξωτερικὸν τύπον λατρείας, σὰν διακοσμητικὸν μόνον καὶ ὄχι οὐσιαστικὸν στοιχεῖον ζωῆς; Διὰ πόσους ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἔγινεν Ἐκκλησία, Δόγμα, Νὰός, Τελεταί, Πανηγύρεις, ἄμφια ἱερὰ καὶ μόνον προᾶξις δὲν ἔγινεν ἀκόμη; Μήπως ἡ Ὁρθοδοξία ἔγκειται δι’ ἡμᾶς εἰς μίαν κατ’ ἐπίφασιν (ἐπιδηρομικὴν) εὐσέβειαν (δηλ. ἀσέβειαν εἰς τὴν πραγματικότητα), ἢ μόνον εἰς πλοῦσια ἀφιερῶματα εἰς ναοὺς, ἐν εἶδος «θρησκευτικῶν ὑλισμῶν», ἢ καὶ «ζήλου οὐ κατ’ ἐπίγνωσιν»; Καὶ μήπως ἡ Ὁρθοδοξία μας ἀρκεῖται εἰς ἕνα μυστικισμὸν ἄγονον καὶ νοσηρὸν, σκοταδισμὸν ἐξοργιστικὸν (μὲ δεισιδαιμονίας, παρατηρήσεις ἐνυπνίων καὶ ὁραμάτων καὶ ἐν εἶδος νεκρολατρίας κ.τ.δ.), δηλ. φρικτὴν γελιογραφίαν Ὁρθοδοξίας; Σημειώσωμεν θέβαια ὁρθῶς(;) τὸ σημεῖον τοῦ Στανουῦ, ἀλλὰ μήπως μὲ τὰ ἴδια αὐτὰ χέρια «ἀμαρτάνοντες ἀναστανροῦμεν», ποιόν; Ἐκείνον πὸν ἰσχυριζόμεθα, δι’ λατρεύομεν; Παρωδία δηλ. καὶ προδοσία Ὁρθοδοξίας!... Θὰ ἡχῆ, πράγματι, ὡσὰν τραγικὴ παραφωνία, ἐὰν «πλατύνωμεν στόμα, λόγον πλέκοντες, ἐκ λόγων μελωδίας» καὶ ἐγκώμια διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, τὴν στιγμὴν πὸν ἀπουσιάζει ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἕμνητὰς ἡ Ὁρθοδοξία...».

(Χίου Χρυσοστόμου (†), «Τὸ μέλλον τῆς Ὁρθοδοξίας», σελ. 10).

Ζητεῖται «κάλαμος»!

ΠΑΡΑΤΗΣΕ τὸ ρόπαλο, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος τῶν ΜΕΑ καὶ φόρεσε τὸ ράσο τοῦ καλόγερου! Πρόκειται γιὰ τὸν πρῶν ἀστυνομικὸ τῶν ΜΕΑ, Ἰωάννη Κ. Κωνσταντίνου, πὸν σιὰ 30 του χρόνια ἀποφάσισε νὰ μονάσει στὴ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας τοῦ ἁγίου Ὁρους. Ἡ εἶδηση δι’ ὁ «μεταιζῆς» ἔγινε καλόγερος, ἔσκασε σὰν δόμβα σὸ μηχανοκίνητο τῆς Καισαριανῆς, ὅπου ὑπηρετοῦσε ὁ Κωνσταντίνου. «Μᾶς ἔλεγε δι’ τὰ παραιτοῦσε γιὰ ν’ ἀνοίξει ἐπιχείρησιν στὴ Ρόδο», ἔλεγαν οἱ συνάδελφοί του, σχολιάζοντας ποικιλίτροπα τὸ γεγονός. «Τὰ ΜΕΑ χρειάζονται γερὰ νεῦρα καὶ κόπια καὶ δυναμισμὸ. Κι ὁ Κωνσταντίνου ἦταν γερὸ παιδί. Καὶ σὸ στρατὸ καταδρομέας ἦταν. Γι’ αὐτὸ μᾶς ἔκαν’ ἐντύπωση» (ὁ Τύπος).

Σ.Σ. «Παίρνονε τὰ παιδιά μας σιὰ Μοναστήριον. Ἀπαγωγὲς νέων καὶ φυγάδενσή τους σις Μονές». «Στρατολογοῦν οἱ καλόγεροι τὰ παιδιά μας». Εἶναι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικὸς τίτλους, ὅτι «ἀπίπεται κάλαμος» σὲ ἀντορθόδοξο μελάνι - φαρμάκι.

Ἀπορία: Στὴν περίπτωση τοῦ Γ. Κωνσταντίνου, γιὰτι δὲν «ἀπίπεται κάλαμος» σὸ ἴδιο μελάνι; Ἡ μήπως τώρα δὲν συμφέρει νὰ «βαφεῖ»;

Μὲ 1,5 δις δολλάρια.

ΣΥΜΦΩΝΑ μὲ στοιχεῖα πὸν ἔδωσε στὴ δημοσιότητα ἕνας Ἀμερικανὸς ἐρευνητὴς, διαπιστώνεται δι’ γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἡ ἀγρματοσύνη μὲχρι τοῦ τέλους τοῦ 20οῦ αἰῶνα σ’ ὅλο τὸν κόσμο χρειάζονται 1,2 δισεκατομμύρια δολλάρια. Ἄν μεταφερθεῖ τὸ ποσὸ αὐτὸ σὸν παγκόσμιον προϋπολογισμό, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ποσὸ πὸν δαπανᾶται γιὰ ἐξοπλιστικὰ προγράμματα μ ὀ ρ ο μ ι ἄ μ ε ρ α!

Στὸ πρῶτο μιὸ τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 οἱ παγκόσμιες στρατιωτικὲς δαπάνες ἔφτασαν σὸ ποσὸ τῶν 350 δις δολλαρίων τὸ χρόνο. Στὸ δεύτερο μιὸ τῆς ἴδιας δεκαετίας ἔφτασαν σιὰ 400 δις, καὶ σις ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 σιὰ 500 δις τὸ χρόνο...

Στὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 προβλέπεται δι’ τὰ φθάσουν τὰ 820 δις δολλάρια!

...Ἄν ἡ πρότασις γιὰ εἰρήνη γινόταν ἀποδεκτὴ, θὰ μποροῦσε ἡ ἀνθρωπότητα νὰ διαθέτει τὸ χρόνο:

— 55 δις δολλάρια γιὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ (250 ἑκατομμύρια παιδιά δὲν ἔχουν σχολεῖα γιὰ νὰ μάθουν γράμματα).

— 5 δις δολλάρια γιὰ τὴν ὑγείαν (κάθε χρόνο πεθαίνουν 5 ἑκατομμύρια παιδιά ἀπὸ ἀρρώστιας!).

— 6 δις δολλάρια γιὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν.